הלכה · משנה תורה · מפרשים · משנה למלך · ספר טהרה

משנה למלך על משנה תורה, הלכות מקוואות

רבי יהודה רוזאניס

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משנה למלך על משנה תורה, הלכות מקוואות

רבי יהודה רוזאניס

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משנה-למלך-על-משנה-תורה-הלכות-מקוואות/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ד 4
הלכה ה 4
הלכה י 4
פרק ב 4
הלכה יד 4
פרק ו 4
הלכה י 4
פרק י 5
הלכה א 5
הלכה ו 5
הלכה ז 18

פרק א

הלכה ד

המפץ אינו בכלל הכלים כו'. עיין מ"ש רבינו בפירוש המשניות פכ"ד דכלים מ"ט ובתיו"ט סי' כ"ד יע"ש:

הלכה ה

אבל הזבה ושאר הטמאים וכו'. עיין בב"י י"ד סי' ר"א ד"ה ומ"ש אפילו אינו מים חיים ונ"ב מכאן אתה למד כי מ"ש בתשובת הגאונים סימן ר"ו נדה שטבלה בים לא עלתה לה טבילה מפני שהוא כמקוה שאינו מים חיים שיבוש הוא:

הלכה י

ואעפ"כ צריכין להיות ראויין שיבאו בהם המים וכו'. כתב הריטב"א בפ"ק דקידושין בשם רבו דהוא מדרבנן בעלמא הואיל ולענין טומאה דינו כגלוי מן התורה שויוהו רבנן לענין טהרה נמי כגלוי יע"ש:

פרק ב

הלכה יד

ואלו שאין חוצצין באדם כו'. נהגו הנשים ליטול צפורניהן וכתוב בהגהות שערי דורא אם שכחה ולא נטלה צפורניה קודם טבילה אינה חוששת ובלבד שלא יהא בתוכה טיט ומ"מ טוב להחמיר ותטבול פעם שנית משום דא"א שלא יהא בתוכה טיט עכ"ל כ"כ הרב המפה (א"ה סי' קצ"ח) דצריכה טבילה אחרת. וכתב הרב המנהיר סימן ע"א דכיון דאין זה מדינא כי אם מחומרא לא החמירו אלא כשמוצאה ששכחה צפורן אחד מיד אחר הטבילה קודם שלנה עם בעלה אבל אם לא מצאה כי אם עד למחר אין ראוי להחמיר שלא תוציא לעז על בעילתה ואפי' אם לא נזקקה לבעלה באותו הלילה הדבר מכוער וא"צ טבילה אחרת אם לא נמצא שום לכלוך תחתיו עכ"ל. עוד כתב שם אשה שטבלה ושכחה מליטול אחד מצפורניה ומצאה לכלוך תחתיו יכולה לטבול בשבת יע"ש:

פרק ו

הלכה י

חבית מלאה מים כו'. (א"ה עיין במ"ש הרב המחבר לעיל פ"ט מהלכות שאר אבות הטומאה דין א'): וככר של תרומה כו'. דברי רבינו הללו צריכין תלמוד הככר הזה במה נטמא א"ת במים שנטמאו משום הטובל בהם כמ"ש רבינו בפ"ט מהלכות אבות

הטומאה דין ד'. הא ליתא דהא איתעביד בהו השקה בהו ומהני להו וכמ"ש בפ"ב מהלכות טומאת אוכלין דין כ"א ומהכרח זה כתבו רש"י ותוספות דמיירי במשקין דאין להן טהרה במקוה ודברי רבינו צ"ע:

פרק י

הלכה א

ספק מים שאובים כו'. עיין במ"ש רבינו לעיל פ"ד מהלכות שאר אבות הטומאה דין ב' ובדברי מרן ועיין בזכרונותי. (*א"ה תמצאנו לקמן בסמוך דין ו'):

הלכה ו

הטמא שירד לטבול כו'. תנן במסכת ידים פ"ב מ"ד ספק נעשה בהם מלאכה ספק לא נעשה בהם מלאכה ספק יש בהם כשיעור ספק שאין בהם כשיעור ספק טמאין ספק טהורים ספיקן טהור מפני שאמרו ספק הידים ליטמא ולטמא וליטהר טהור רבי יוסי אומר ליטהר טמא ע"כ. ודע דרבי יוסי ס"ל דהא דספק ידים טהור הוא דוקא בתחילת טומאתן כגון ספק נגע ספק לא נגע וכן לטמא אוכלין ספיקן טהור כגון היו ידיו טמאות ספק נגע ספק לא נגע אבל ליטהר כגון שהיו ידיו טמאות ספק טבל ספק לא טבל או את"ל טבל ספק נעשה בהם מלאכה ספק לא נעשה בהן מלאכה או את"ל לא נעשה בהם מלאכה ספק יש בהם כשיעור ספק אין בהם כשיעור ס"ל לרבי יוסי בכל הני גווני דספיקן טמא לפי שכל דבר שהוא בחזקת טומאה אפילו שהוא מדרבנן לעולם הוא בטומאתו עד שיודע שטהר וכה"ג נחלק רבי יוסי פ"ב דמקואות מ"ב גבי מי שנטמא בטומאה קלה כגון אכל אוכלין טמאין ושתה משקין טמאים בא ראשו ורובו במים שאובין או שנפלו על ראשו ועל רובו שלשה לוגין מים שאובין וספק טבל ספק לא טבל ספק יש בו ארבעים סאה ספק אין בו ארבעים סאה שני מקואות אחד יש בו ארבעים סאה ואחד שאין בו טבל באחד מהם ואינו יודע באיזה מהם טבל ספיקו טהור רבי יוסי מטמא שרבי יוסי אומר כל דבר שהוא בחזקת טומאה לעולם הוא בפסולו עד שיודע שטהר אבל ספיקו ליטמא ולטמא טהור ע"כ. הרי לך מבואר שרבי יוסי מחלק בין ספק ליטהר ובין ספק ליטמא ולטמא ולא קי"ל כרבי יוסי אלא כת"ק דמטהר אפילו ספק ליטהר וכן פסק רבינו בספי"ד מהלכות שאר אבות הטומאה והכא בפירקין והכי סתם לן תנא בפ"ד דטהרות מי"א דקתני ספק ידים ליטמא ולטמא וליטהר טהור. וראיתי למרן בטור י"ד סוף סי' ר"א שהביא דברי רבינו דמקואות וכתב והוא משנה בפרק ב' דמקואות ופסק כרבי יוסי ע"כ והוא תימה דבפירוש פסק דלא כרבי יוסי ואולי ט"ס הוא. ודע שמרן

בשולחנו העתיק דברי רבינו דהלכות מקואות בסי' ר"א וכתב שם בעל טורי זהב ולפי שהטמא בחזקתו הוצרך לזה אע"ג דספק דאורייתא לחומרא כו' לפי שכאן מיירי אפילו בטמא טומאה דרבנן וכו' ע"כ, ודברים הללו הם שלא בהשגחה שהרי רבינו לא מיירי אלא בטמא טומאה דאורייתא וכמבואר. ודע שכל מה שכתבנו שמי שנטמא בטומאה מד"ס דספיקו טהור בין ליטמא או לטמא או ליטהר היינו דוקא שנטמא בולד הטומאה שהוא מד"ס וכגון אכל אוכלין טמאים או שתה משקין טמאין ודכוותייהו אבל דבר שהוא אב הטומאה אף שהוא מד"ס כגון הכותים שהם כזבים וע"ז ודכוותייהו שהם אבות הטומאה מד"ס כולם ספיקם טמא בין לטמא בין ליטמא וכ"ש ליטהר ורבינו בריש פט"ו מהלכות אבות הטומאה ביאר לנו דין זה דבין לטמא ובין ליטמא בדבר שהוא אב הטומאה אף שהוא מד"ס ספיקן טמא והיא משנה מפורשת בפ"ד ממסכת טהרות מי"א ואף שרבינו פירשה למתניתין בספק לטמא הדבר ברור כשמש דאין חילוק בין ליטמא ובין לטמא ומשום הכי בחיבורו פסק סתם דספיקו טמא. ודע דרבינו בהלכות אלו כתב סתם דבטמא מטומאה קלה וספק טבל טהור והשיגו הראב"ד שהיה לו לבאר דאם היה אב הטומאה מד"ס ספיקו טמא ע"כ ומרן תירץ לזה דמאחר דרבינו לא כתב להקל אלא באכל אוכלין טמאין כו' ממילא משמע דוקא בהאי הוא דמטהר ולא בדבר שהוא אב הטומאה ע"כ. ואי משום הא לא איריא דהא במתני' אף דלא נקט אלא אכל אוכלין טמאין הוצרכו לומר אבל דבר שהוא אב הטומאה כו' וא"כ רבינו ג"כ היה לו לפרש אבל לדידי קושיא מעיקרא ליתא דהא רבינו כתבה למתני' בהלכות אבות הטומאה ואשמעינן דאפילו ליטמא ולטמא שהוא דבר קל דאפילו רבי יוסי מודה דספיקן טהור אפ"ה בדבר שהוא אב הטומאה ספיקו טמא וכ"ש ליטהר דספיקו טמא ולא הוצרך לזה לאומרו בפירוש שכבר נלמד ממה שקדם במכ"ש וזהו דבמתניתין דמקואות לא ביארו זה בפירוש לפי שסמכו על מה שאמרו במסכת טהרות וזה נ"ל פשוט עד שאני אומר דהראב"ד ז"ל לא בא להשיג אלא לפרש הדין. ולפי זה אני תמיה על מ"ש הר"ש ריש פ"ב דמקואות בטומאה חמורה שנטמא באב הטומאה דמטמא אותו מן התורה ע"כ. וזה תימה דכל שנטמא באב הטומאה אף שהוא מד"ס ספיקו טמא וכמו שנתבאר בפרק ד' דטהרות והכי מוכח מתניתין דהכא דקתני אכל אוכלין טמאים כו' משמע דוקא הני ורבינו עובדיה העתיק דברי הר"ש ממש. שוב ראיתי להרב בעל תיו"ט שתמה עליהם בפי' זה והנראה אצלי הוא דס"ל דטעמא דמחמרינן באב הטומאה שהוא מד"ס ולא באוכלין טמאים הוא משום דמדין התורה האדם לעולם לא יהיה שני לטומאה כי אם מד"ס ויהיה אב הטומאה וראשון לטומאה מן התורה וכמ"ש רבינו פרק י' מהלכות אבות

הטומאה דין ז' וא"כ מי שהוא ראשון לטומאה מד"ס והוא מי שנטמא באב הטומאה וכמ"ש רבינו פ"ו מהלכות אבות הטומאה דין י' החמירו בו כשל תורה דכנגדו בטומאה דאורייתא טמא מן התורה אבל מי שהוא שני לטומאה דמן התורה ליכא שני לטומאת אדם לא עשו אותו כשל תורה והוי בכלל ספק ד"ס דספיקו טהור לטמא וליטמא וליטהר וזהו שכתב הר"ש דטומאה חמורה הוא אף שנטמא באב הטומאה דוקא ואף שאב זה הוא מד"ס משום דאב מטמא מן התורה אבל מי שנטמא בולד הטומאה שטומאות לעולם הוא מד"ס לפי שהאדם לעולם לא יקבל טומאה מן הראשון וכמו שכתבנו ספיקו טהור זה נ"ל ליישב דברי הר"ש. ודע שכתב רבינו ריש פי"ד מהלכות אבות הטומאה דאף דספק מים שאובים כשר אין מורין לו לכתחילה לטבול במקוה זה ולעשות טהרות לכתחילה ואם טבל ועשה כו' והיה נ"ל שדין זה הוציאו מההיא דאמרינן בפ"ב דע"ז דספק טומאה בר"ה טהור הויא הלכה ואין מורין כן עד שבא יוסי בן יועזר והורה להתיר ואמרינן התם דכי אתו לקמיה דרבי ינאי אמר להו הא מיא בשיקעתא דנהרא זילו טבולו וכן פסק רבינו בפט"ו מהלכות אבות הטומאה וז"ל אע"פ שספק טומאה בר"ה טהור כשבא לישאל אומרים לו אם טבלת אין בכך הפסד אם טבל הרי זה משובח ואם לא טבל ועשה טהרות הרי אלו טהורות שספק ר"ה טהור ע"כ. והנראה דגבי ספק ר"ה לא נקט ואין מורין משום דהתם פשיטא דאם בא לישאל אם הוא טהור מורין לו דקי"ל כעדותו דיוסי בן יועזר דהא תני לה בבחירתא אלא שאומרים לו אם טבלת אין בכך הפסד וטעמא דמילתא שאם לא יורו לו דלמא אתי לשרוף טהרות שנגע בהם ומש"ה מורין לו היתר אלא שאומרים לו שאם יטבול אין בכך הפסד אבל הכא שבא לישאל על הטהרה כתב שאין מורין לו לטבול במקוה זה משום דלא נפיק חורבא על מה שעבר ועל העתיד לעולם לא חששו דכיון שאין מורין לו פשיטא שלא יגע בטהרות עד שיטבול ואף אם יגע בטהרות לא נפיק חורבא דהא טמא הוא בודאי ועוד דיש לחלק בין היכא דכבר בא הדבר לכלל ספק דהתם מורין לו דכך הוא גזירת הכתוב לטהר ספק זה אבל היכא דעדיין לא בא הדבר לכלל ספק פשיטא שאין מורין לו שיכנס לכלל ספק וחילוק זה הוא מבואר. אך מה שאני מסתפק הוא אם טבל במקוה זה ובא ושאל אם יאמרו לו ב"ד אם חזרת וטבלת אין בכך הפסד דומיא דספק טומאה בר"ה ומדלא כתבו רבינו נראה דדוקא בספק טומאה דר"ה דהוא ספק מן התורה אף שגזירת הכתוב הוא לטהר ספק זה מ"מ אומרים לו אם טבלת אין בכך הפסד אבל ספק דרבנן נהי שאם בא ליכנס בספק אין מורין לו אבל אם כבר נעשה הספק אומרים לו טהור אתה ואין אומרים לו שיטבול וזהו שרבינו בריש פט"ו כשבא לבאר ספק ד"ס לא הזכיר כלל אם בא לישאל מה אומרים לו וטעמא

דמילתא משום דהתם כבר בא לכלל ספק קודם שבא והוי ספק מדרבנן וכדכתיבנא. ומיהו ראיתי להראב"ד פ"ו מהלכות ברכות שכתב על מ"ש רבינו שכל ספק בטהרת ידים טהור דעם כל זה אם יש לו מים לרחוץ אומרים לו קום רחץ והוצא עצמך מן הספק וזה סותר למה שכתבנו אלא שראיתי למרן שם דלא הסכים בסברא זו דהראב"ד וכתב דלא דמי לספק טומאה בר"ה מטעמא דכתיבנא יע"ש. ואל תשיבני ממ"ש רבינו בסוף פי"ד היתה ידו אחת טמאה ואינו יודע איזו היא אומרים לו שלא יעשה טהרות עד שיטול ידיו ואם נגע באחת מהן בטהרות קודם שיטול ידיו טהרותיו טהורות ע"כ, דהכא טעם אחר יש בדבר דכיון דידו אחת טמאה ואחת טהורה ואינו יודע איזו היא איכא למיחש דלמא יגע בטהרות בשתי ידיו ויטמאה בודאי וגדולה מזו כתבו התוספות בפ"ק דפסחים עלה י' ובפ"ב דכתובות ד"ה ועשה טהרות דהא דלא קאמר אדם טהור משום דלגברי אף ע"ג דמוקמינן להו בחזקת טהרה מצרכינן להו טבילה והזאה דלמא יגעו שניהם בתרומה דאז התרומה טמאה ודאית כו' ע"כ ואם בשני אנשים חששו כ"ש באדם אחד בשתי ידיו. ומה שיש לדקדק בדברי התוס' הללו כבר כתבתי במקום אחר בבאורי לפי"ט מהלכות אבות הטומאה. ומה שיכריח פי' זה הוא מדנקט רבינו דין זה בהיתה ידו אחת טמאה וכו' ולא נקטיה במי שהיו ידיו ספק דהא בכה"ג נמי איירי קודם זה אלא ודאי במי שהיו ידיו ספק טמאות אומרים לו שיגע בטהרות ולדעתי שלש מדרגות הם זו למעלה מזו דגבי ספק בר"ה מורין לו היתר אלא שאומרים לו אם טבלת אין בכך הפסד. למעלה מזה ספק מים שאובין למקוה שאין מורין לו ליכנס לכלל ספק אבל אין אומרים לו שלא יגע בטהרות עד שיטבול במקוה הכשר. למעלה מזה ידו אחת טהורה וידו אחת טמאה דאיכא למיחש דילמא יבא לידי טומאה ודאית דמלבד שאין מורין לו היתר אומרים שלא יגע בטהרות עד שיטול שתי ידיו: וראיתי למרן שכתב על מ"ש רבינו ואין מורין לו כו' בתוספתא דמקואות אמר כן רבי יוסי גבי מקואות וסובר רבינו שאין חולק עליו גם סובר שה"ה לדין זה ע"כ. וז"ל התוספתא ב' מקואות שאין בהם ארבעים סאה ונפלו שלשה לוגין לתוך אחד מהם ואין ידוע לאיזה מהם נפלו ואח"כ ירדו גשמים ונתמלאו רבי יוסי אומר אומרים לו שלא יטבול באחד מהם ואם טבל באחד מהם ועשה טהרות טהורות מפני שזה ספק מים שאובין למקוה למה זה דומה למי שנטמאת אחת מידיו ואינו יודע איזו היא אומרים לו שלא יעשה טהרות באחת מידיו ואם עשה טהרות טהורות מפני שזה ספק ידים ע"כ וא"ת היכי קאמר רבי יוסי דאם עשה טהרות טהורות הא רבי יוסי אית ליה דספק ליטהר ספיקו טמא וכיון דזה היה ודאי טמא ספק אם טבל אם לאו ספיקו טמא וא"כ גם הטהרות שעשה טמאות. וי"ל דע"כ לא קאמר ר'

יוסי דספק ליטהר טמא אלא כשספק המקוה הוא ספק תורה כגון ספק טבל ספק לא טבל או ספק יש בו ארבעים סאה ספק אין בו ארבעים סאה בהני הוא דאית ליה לרבי יוסי דאף שלא היתה טומאתו כי אם טומאה קלה כיון שהיתה טומאה ודאית ובמקוה איכא ספק תורה ספיקו טמא אבל היכא דהמקוה היא ודאי כשר מן התורה אלא שהוא ספק פסול מדרבנן אף אם היתה טומאתו טומאה חמורה טהור דבספק מים שאובין למקוה לא נחלק רבי יוסי וטעמא דמילתא נ"ל דס"ל לרבי יוסי דבטומאה ודאית אין חילוק בין טומאה חמורה לטומאה קלה ובכולהו איכא למימר אדם זה בחזקת טומאה היה מספק לא נטהרנו דאוקמיה אחזקתיה שהיה טמא ודאי אבל בספק טומאה מודה רבי יוסי דיש חילוק בין טומאה חמורה לטומאה קלה דבטומאה קלה אמרינן מספיקא לא מחתינן ליה לטומאה אלא מוקמינן ליה אחזקתיה והיינו דמודה רבי יוסי בלטמא וליטמא דספיקו טהור משום דהוי מעיקרא ספק טומאה קלה אבל בליטהר חולק עליהם משום דקדמה לו טומאה ודאית ובמקוה זה שטבל ליכא חזקת מקוה שהרי יש בו ספק אם טבל או לא טבל או ספק אם היה בו ארבעים סאה או לא היה וכגון שהוא חסר לפנינו וכמ"ש הר"ש בפ"ב דמקואות מ"ב דליכא חזקת מקוה לומר אוקי מקוה אחזקתיה שהרי הוא חסר לפנינו וכדאיתא בריש נדה ותו דכיון דהוי ספק תורה הוה ליה מקוה זה כמאן דליתיה אבל במקוה שהוא כשר ודאי מן התורה וספק מדברי סופרים מקוה זה כשר הוא שהרי כל ספק מדברי סופרים אזלינן בהו לקולא וא"כ אפילו היה טמא טומאה חמורה וטבל בזה עלתה לו טבילה אפילו לרבי יוסי אלא דאפ"ה ס"ל לרבי יוסי דאומרים לו שלא יטבול באחד מהם כדי שלא יכנס לכלל ספק ומיהו אם עשה טהרות טהורות לפי שהוא ספק מים שאובים ואמר אל תתמה על זה שב"ד אומרים לו שלא יטבול באחד מהם ושאם טבל שטהרותיו טהורות דמצינו כיוצא בזה מי שהיתה ידו אחת טמאה שב"ד אומרים לו שלא יעשה טהרות באחת מידיו דילמא יבא לעשות טהרות בשתי ידיו ואפ"ה אם עשה טהרותיו טהורות זה נ"ל בכוונת התוספתא ולפי זה פסק רבינו כרבי יוסי משום דבספק מים שאובין מעולם לא נחלק רבי יוסי. ובמאי דקאמר שאומרים לו שלא יטבול לא נחלק אדם עם רבי יוסי ולפי זה צ"ל דמאי דקאמר רבינו דאין מורין לו כו' הכוונה הוא שאומרים לו שלא יטבול דומיא דהיתה ידו אחת טמאה דהא לרבי יוסי הני תרי בבי חד דינא אית להו. ומיהו איכא לעיוני טובא בחילוק זה דהא בפ"ב ממסכת ידים מ"ד תנן ספק נעשה בהם מלאכה כו' ר"י אומר ליטהר טמא ע"כ. אך עדיין יש לדקדק במ"ש מרן גם סובר רבינו שה"ה לדין זה ע"כ דהא היא היא דהיינו ספק מים שאובין דאע"ג דספיקן טהור ס"ל לרבי יוסי דאומרים לו שלא יטבול

באחד מהם ונראה דהיה אפשר לומר דע"כ לא קאמר רבי יוסי אלא בב' מקואות דהא ע"כ הוא פסול וכיון דאיכא פסול ודאי לפנינו מש"ה מחמיר רבי יוסי אבל היכא דאיכא ספק אם יש פיסול בכאן כגון שיש ספק אם נפלו או לא נפלו או אפילו נפלו ספק אם היה בו כשיעור או לא אפשר דלא מחמיר רבי יוסי לומר לו שלא יטבול ומצינו חילוק כזה באשם תלוי דקי"ל דאינו חייב אלא בחתיכה משתי חתיכות ובמקום אחר כתבתי (*א"ה תמצאנו לעיל בפי"ט מהלכות שאר אבות הטומאה דין א' יע"ש) דהא דקא מטמו רבי עקיבא ורבי יוסי ברישׁ פ"ה דמסכת טהרות ספק טומאה בר"ה דוקא כגון שהיה שרץ וצפרדע בר"ה ונגע ואינו יודע באיזה מהם נגע וכן כל החלוקות דנקטו באותה משנה מיירי בכה"ג דאיכא טומאה ודאי במקום הזה אבל אם לא היה שם כי אם דבר אחד והיינו מסופקים בו אם הוא דבר טמא או לא בזה לא נחלק רבי עקיבא ורבי יוסי דכולהו מודו דספק טומאה בר"ה טהור וא"כ הכא נמי היה אפשר לומר חילוק זה לזה כתב מרן דסובר רבינו שה"ה לדין זה. עוד היה אפשר לומר דע"כ לא קאמר רבי יוסי אלא בשני מקואות משום דאם נתיר לו לטבול באחד מהם יכול לבא לידי טומאת ודאי שאם טבל באחד ועשה טהרות וחזר ונטמא וטבל באחר וחזר ונגע בטהרות הראשונות הרי טהרותיו טמאות ודאי דאם נאמר שהמקוה הראשון היה כשר אם כן הרי הוא טמא ודאי עכשיו וטימא את הטהרות שנגע בהם. ולפי דרך זה הוה אתי שפיר דמיון רבי יוסי דקאמר לה למה זה דומה דס"ל דכי היכי דהתם גבי היתה ידו אחת טמאה אמרינן ליה שלא יגע בטהרות משום דשמא יבא לטמא טהרות בודאי הכי נמי הכא לא אמרינן שיטבול באחד מהם שמא יבא לטמא טהרות בודאי אבל היכא דאין כאן כי אם מקוה אחד והוא ספק אם הוא כשר או פסול דרבנן דלעולם אינו בא לידי טומאת טהרות בודאי אפשר דאף רבי יוסי מודה שאומרים לו שיטבול על זה כתב מרן דסובר רבינו שה"ה לדין זה. אך את זה ראיתי לדקדק בדברי מרן שכתב עלה דהיתה ידו אחת טמאה זה נלמד ממ"ש בראש הפרק גבי ספק מים שאובין למקוה אין מורין לו לטבול במקוה זה ולעשות טהרות לכתחילה ע"כ. ותמהני דאמאי לא כתב דהכי איתא בהדיא בתוספתא ואדרבה בתוספתא למדו למקוה מהך דידים וכמו שכתבנו וצ"ע. והוי יודע שאף לדברי מרן מעולם לא אמרה רבי יוסי אלא בבא ליכנס לכלל ספק שאומרים לו שלא יטבול בזה לעשות טהרות אבל בכל ספק מדברי סופרים כגון הנהו דכתב רבינו ברפ"ה דקי"ל דספיקן טהור אין אומרים לו ב"ד שיטבול דדוקא בספק טומאה דר"ה הוא דאית ליה הכי לרבי ינאי אבל בספק טומאה מד"ס לא וזהו שרבינו בפט"ו כתב סתם ספיקן טהור אך אליבא דהראב"ד דאית ליה בפ"ו מהלכות ברכות דאם יש לו מים לרחוץ דאומרים

לו קום רחץ ויליף לה מספק טומאה בר"ה נראה דלדידיה כל ספק טומאה מד"ס נהי דספיקן טהור ואם עשה טהרות טהורות מכל מקום אם בא לימלך אומרים לו אם טבלת אין בכך הפסד ומיהו אפשר דגם הראב"ד לא אמרה אלא במי שהוא ודאי טמא כגון התם דידיו טמאות וספק אם נטהרו או לא אף דקי"ל דאף ספיקן ליטהר טהור מ"מ אומרים לו שיטבול אבל היכא דהספק הוא בעיקר הטומאה והוא מד"ס אין אומרים לו שיטבול ואיכא בין דברי רבינו והראב"ד היכא דטבל במקוה שהוא ספק שיש בו שלשה לוגין מים שאובים ובא ושאל לב"ד אליבא דרבינו אין אומרים לו שיחזור ויטבול כיון שכבר נכנס לכלל ספק ואליבא דהראב"ד אומרים לו שיחזור ויטבול כיון שהוא ודאי בטומאה וספק בטהרה: ודע שראיתי להר"ש בפ"ב דמקואות מ"ג שכתב בתוספתא הלזו שהביא מרן פירוש אחר וז"ל ואח"כ ירדו גשמים ונתמלאו נמצא דיש כאן שני מקואות אחד כשר ואחד פסול והיינו מתניתין דלעיל דרבנן מטהרים ורבי יוסי מטמא וצריך לטבול שנית ומודה דאם עשה טהרות טהורות כדאמרינן נמי לעיל דלטמא נמי טהור ע"כ. ודברים אלו הם תמוהים בעיני דאיך יתכן שהאדם יהיה טמא והטהרות יהיו טהורות ועד כאן לא אמרינן דלרבי יוסי דלטמא טהור אלא בספק נגע אבל בודאי מגע והאדם הוא טמא ודאי איך יתכן שהטהרות יהיו טהורות ואותה שהביא הר"ש בריש פ"ב דקתני בד"א בטומאה חמורה אבל בטומאה קלה אלו ואלו טהורות כבר כתבנו לעיל בעלה קי"ח בביאור הדין השני (א"ה תמצאנו לעיל בפירקין דין ז' יע"ש) דאותה תוספתא אתיא כת"ק דרבי יוסי. עוד אני תמיה דא"כ הדמיון שהביאו בתוספתא ממי שנטמאת אחת מידיו כפי פירוש הר"ש אין לו הדמות כלל דהתם לאו מדינא הוא דהא ספק לטמא וליטמא מודה רבי יוסי דטהור אלא טעמא דמילתא הוא כי היכי דלא ליתי לידי טומאה ודאי ואם כן מה ענין זה להיא דשני מקואות ועוד דפשטא דמתני' דפרק שני דמס' מקואות דאפליגו בה ת"ק ור' יוסי בטהרות שעשה הוא דאפליגו דהא קתני רישא מקוה שנמדד וכו' כל טהרות שנעשו על גביו למפרע טמאות בד"א בטומאה חמורה אבל בטומאה קלה וכו' ספיקו טהור ועלה קאי ר' יוסי דמטמא אלמא דר' יוסי מטמא הטהרות. והנך רואה דרבינו כפי דברי מרן חולק על הר"ש בפי' התוספתא דלהר"ש לא קי"ל כר' יוסי דהא קי"ל דאף ליטהר ספיקו טהור ודברי הר"ש צריכין אצלי תלמוד. ואפשר דמדמה לה לספק טומאה בר"ה דאית ליה לרבי עקיבא ולר' יוסי דטהרות שעשו הם טהורות מפני שאין להם תקנה ומיהו גברי הם טמאים שאפשר להם בהזאה וטבילה וכמו שכתב הר"ש בריש פ"ה דטהרות כתבנו דבריו לעיל (*א"ה תמצאנו בפי"ט מהלכות שאר אבות הטומאה דין א' יע"ש). ודע דהא דאמרינן דספק ידים טהור אף ליטהר הוא אפילו דאיכא

ס"ס לטמא כגון ספק דיש בהם כשיעור או לא ואת"ל דיש בהם כשיעור ספק אם נעשה בהם מלאכה ואת"ל דיש בהם כשיעור ולא נעשה בהם מלאכה ספק אם המים טמאים או טהורים אפ"ה ספיקו טהור ומתניתין דמסכתא ידים פ"ב מ"ד הכי מיתפרשא וכן כתבו התוספות בפרק בכל מערבין (דף ל"ח) ד"ה ספק טבל ואפילו טבל כו' הך ספק ספיקא נקט משום רבותא דסיפא דאפילו הכי בטומאה קלה טהור ע"כ הרי לך בהדיא דאף ליטהר ואיכא ספק ספיקא להחמיר טהור וריצב"א לא פליג אשינויא קמא אלא שנראה לו דוחק מה שתירצו דאדרבה היה לו ללמדנו דאפילו בחד ספק ספיקו טמא בטומאה חמורה ומש"ה קאמר דאו או קתני. ודע דפירוש ריצב"א הוא מוכרח במתניתין דספק מים שאובין שטהרו חכמים ספק נפלו ספק לא נפלו אפילו נפלו ספק יש בהם ארבעים סאה ספק אין בהם. שוב ראיתי להר"ש במסכת ידים שכתב בפירוש דאפילו יש במים שנטל כל הנך ספיקות טהור. הן אמת שדין זה הוא מחודש בעיני לפי שאני הייתי סבור דכי היכי דבשל תורה דקי"ל ספיקא דאורייתא לחומרא קי"ל דספק ספיקא לקולא וטעמא הוא משום דכיון דאיכא ספק ספיקא הוה ליה מיעוטא דמיעוטא להחמיר ומשום הכי קי"ל להקל הכי נמי בהא דקי"ל דספיקא דרבנן לקולא אי יש ספק ספיקא להחמיר מן הדין הוא דניזיל לחומרא משום דהוי מיעוטא דמיעוטא לקולא וכבר עמדתי על חקירה זו לעיל בסוף עלה מ"ב ועיין בספר שני תמצאנו בפי' ע"ה (*א"ה תמצאנו בפ"ד מהלכות בכורות בסוף הפסק. ומה שרמז בספר שני תמצאנו בפי"ח מהל' שאר אבות הטומאה דין ה' יע"ש). הא מהך דידים מוכח בהדיא דאפילו דאיכא ס"ס להחמיר אזלינן לקולא ומ"מ לא ידעתי אם דין זה נוהג בכל איסורין דרבנן או דילמא דוקא בטומאת ידים הקלו לומר דאפילו בספק ספיקא להחמיר דאזלינן לקולא אבל בשאר איסורין לא או דלמא לא שנא ועיין בפני משה ח"א סי' ע"ה ודו"ק. שוב התבוננתי בתוספתא הלזו ולא יכולתי להולמה לדעת מרן שהרי כיון ששני מקואות הללו לא היה בשום אחד מהם מ' סאה ונפלו ג' לוגין לאחד מהם ואינו יודע לאיזה מהם נפל שני המקואות פסולים לפי שאין לו במה לתלות וכדתנן בפ"ב דמקואות מ"ג וכן פסק רבינו בפירקין דין ב' והתם חלק בין היכא שיש לו במה לתלות והכשיר אבל היכא דאין לו במה לתלות פסל וא"כ איך יתכן לומר דרבינו הביא ראיה לדבר שיש לו במה לתלות מדבר שאין לו במה לתלות ועוד לדברי מרן מהו זה שחילק רבינו בין היכא שיש לו במה לתלות להיכא דאין לו במה לתלות דאי לכתחלה הרי ס"ל דבכל דבר שהוא ספק אין מורין לו היתר ואי בדיעבד הא אף במילתא דאין לו במה לתלות אם טבל טהרותיו טהורות וכדמסיים ר' יוסי. ודע שראיתי למרן בשולחנו הטהור בי"ד סי' ר"א דבסעיף ס"ז כתב דספק מים שאובין דכשר

ובסעיף ס"ח כתב דהיכא דאין לו במה לתלות כל אחד משניהם פסול ובסעיף ע"ג כתב ב' מקואות שאין בהן מ' סאה ונפלו ג' לוגין לתוך אחד מהן ואין ידוע לאיזה מהן נפלו ואח"כ ירדו גשמים ונתמלאו לא יטבול בשום אחד מהם לכתחלה ע"כ ומדכתב בסעיף ס"ח סתם כל אחד משניהם פסול משמע דאפילו בדיעבד לא מהני וא"כ לא ידעתי למה דימה דין זה לזה והחכם בעל שפתי כהן כתב אבל בדיעבד עלתה לו טבילה כיון שירדו אחר כך גשמים ע"כ: גרסינן בתוספתא דידים, א' היו לפניו שני כוסות באחד נעשה בו מלאכה ובאחד לא נעשה בו מלאכה נטל מאחד מהן לשתי ידיו ועשה טהרות תלויות. ב' מן השני ועשה טהורות. ג' מן הראשון ולא עשה מן השני ועשה טהורות. ד' מן הראשון ועשה מן השני ועשה אלו ואלו מונחות אלו ואלו טהורות. ה' נטל מאחד מהן בידו אחת ועשה טהרות תלויות. ו' מן השני ועשה טהורות. ז' מן הראשון ועשה מן השני ועשה אלו ואלו מונחות אלו ואלו טהורות. ח' היו לפניו שני כוסות אחד טמא ואחד טהור ונטל מאחד מהן לשני ידיו ועשה טהרות תלויות. ט' מן השני ועשה טהורות. עשרה מן השני ועשה מן הראשון ועשה הרי אלו מונחות הרי אלו מוכיחות נאכלו ראשונות או נטמאו או שאבדו עד שלא נעשו שניות טהורות משנעשו שניות שניות תלויות. י"א נטל מאחד מהן לידו אחת ועשה טהרות תלויות. י"ב מן השני ועשה טהורות. י"ג מן הראשון ולא עשה מן השני ועשה טהורות. י"ד מן הראשון ועשה מן השני ועשה אלו ואלו מונחות אלו ואלו תלויות. ט"ז היו ידיו אחת טמאה ואחת טהורה ולפניו שני כוסות אחד טמא ואחד טהור ונטל מאחד מהן לשתי ידיו ועשה טהרות תלויות. ט"ז ר' יוסי אומר הטמאה בטומאתה. י"ז היו ידיו אחת טמאה ואחת טהורה ולפניו שני ככרים אחד טמא ואחד טהור ונגעו שתי ידיו בככר אחד בין כאחת בין בזה אחר זה או שנגעה ידו אחת בשני ככרים זה אחר זה הידים והככרים תלויות. ח"י נגעה ידו אחת בשני הככרים כאחת הידים כמו שהיו והככרים ישרפו ע"כ. והנה הדין הראשון דהיו לפניו שני כוסות באחד נעשה בו מלאכה ובאחד לא נעשה בו מלאכה ונטל מאחד מהן לשתי ידיו ועשה טהרות דטהרותיו תלויות כתב הר"ש בפ"ב דידים מ"ד דטעמא דתלויות משום דלא דמי לספק נעשה בהם מלאכה דמתניתין דידיו טהורות דהתם בכוס אחד אבל הכא דבשעת נטילה שני הכוסות לפניו שיש אחד שנעשה בו מלאכה ודאי הטהרות שעשה תלויות ע"כ. וכעין חילוק זה כתבנו לעיל אליבא דר' יוסי יע"ש. ויש לדקדק דהא תנן בריש פ"ה דטהרות השרץ והצפרדע בר"ה וכן כזית מן המת וכזית מן הנבילה כו' וחכמים מטהרים ע"כ הרי דאע"ג דאיכא לפנינו טומאה ודאית אפ"ה טהרותיו טהורות ואפילו ר"ע ור' יוסי דמטמאים הוא דוקא לאדם אבל הטהרות מודים ר"ע ורבי יוסי דטהורות וכמו שכתב שם הר"ש וכי תימא

דשאני התם דהטומאה ידועה היא באיזה מקום הוא אלא שהאדם נסתפק לו באיזה מהם נגע או באיזה שביל הלך אבל לעולם דשביל הטמא ידוע אבל הכא הכוס הפסול אינו ידוע וזה יודע באיזה מהם נגע אלא שהכוס הפסול אינו ידוע ומשום הכי טהרותיו תלויות. הנה מלבד שהחילוק מצד עצמו אינו נכון כלל דמה לי ודאי נגע בזו אלא שיש ספק אם הוא טמא ומה לי יודע איזהו הוא הטמא אלא שאינו יודע באיזה מהם נגע עוד זאת אדרוש דמתניתין דשני שבילין דמשנה ג' מיירי באינו יודע איזהו השביל הטמא וכמבואר וקתני בתוספתא והביאה הר"ש שם הלך באחד מהם ועשה טהרות טהורות. ומיהו מהך דטהרות ליכא קושיא דאפשר לומר דכל ספק ליטמא אף שהוחזקה טומאה כאן ספיקו טהור אבל בספק ליטהר לא מקילינן אלא בספק אם נעשה בו מלאכה אבל היכא דאיכא קמן חד דודאי נעשה בו מלאכה לא מקילינן בספק ליטהר אך קשה מההיא דפ"ב דמקואות מ"ב דקתני שני מקואות באחד יש בו מ' סאה ואחד שאין בו מ' סאה טבל באחד מהם ואינו יודע באיזה מהם טבל ספיקו טהור ובתוספתא נמי הביאה הר"ש שם קתני דהיכא דאינו יודע איזהו המקוה הפסול דספיקו טהור וכמבואר שם הרי דאף בספק ליטהר מטהרינן אף שהוחזק שם מקוה פסול ודקדקתי בלשון התוספתא דמסכת ידים דקתני היו לפניו שני כוסות כו' ומלת לפניו נראה שהיא מיותרת דאף אם לא היו לפניו אלא אחד בבית ואחד בעליה שייך הספק כיון שנסתפק איזה מהם הוא הפסול ובההיא דמקואות לא קתני שני מקואות לפניו ואולי דוקא כששני הכוסות לפניו דבשעת נטילה היה כוס הפסול לפניו וכמו שכתב הר"ש מש"ה טהרותיו תלויות אבל אם לא היו לפניו השני כוסות כל אחד ואחד טהור מטעם ספק ידים ולפי זה גבי מקואות נמי אם היו השני מקואות לפניו דבשעת טבילה היה המקוה הפסול לפניו הכי נמי דטהרותיו תלויות ועדיין הדבר צריך תלמוד. והדין השני דקתני מן השני ועשה טהורות כלומר טהורות הוא פשוט דכיון דאזיל ליה כוס אחד הרי שני שעומד לפניו כספיקא דמתניתין ספק אם נעשה בהם מלאכה ספק לא נעשה בהם מלאכה וכמ"ש הר"ש. וכן הדין הג' דהיינו מן הראשון ולא עשה מן השני ועשה טהורות הוא פשוט מן הטעם שכתבנו בדין השני. והנה כפי פירוש זה על כרחין דמיירי דקודם שחזר ונטל מן השני נטמאו פעם אחרת ידיו ואפ"ה טהרותיו טהורות דכיון דאזיל ליה כוס אחד הרי שני שעומד לפניו כספיקא דמתניתין דאם לא חזרו ידיו להטמא פשיטא דטהרותיו טהורות שהרי ממה נפשך ידיו טהורות שהרי כבר נטל בשני הכוסות וכמבואר. והדין הד' שהוא מן הראשון ועשה מן השני ועשה אלו ואלו מונחות אלו ואלו טהורות כתב הר"ש דטעמא דמלתא הוא דכיון דמטהרינן בשניות מטהרינן נמי בראשונות ועוד הואיל וכבר אזדא

ליה כוס שני ע"כ. ולא מצאתי דוגמא לדין זה שיהיה דבר אחד ספק טמא ויחזור להיות טהור משום דבר אחר. והדין החמישי שהוא נטל מאחד מהם בידו אחת ועשה טהרות שהם תלויות הוא ממש הדין הראשון כוותיה וכטעמיה. והדין הו' שהוא מן השני ועשה טהרות הוא ממש הדין השני. והדין הז' שהוא מן הראשון ועשה מן השני ועשה אלו ואלו מונחות אלו ואלו טהורות הוא ממש הדין הד' כוותיה וכטעמיה והדין הג' לא הוזכר גבי ידו אחת משום דאין הפרש בינו לדין השני כלל וכיון דתני גבי ידו אחת דומיא דדין השני לא הוצרך לומר גבי ידו אחת דומיא דדין ג'. והדין הח' דהיו לפניו שני כוסות אחד טמא ואחד טהור ונטל מאחד מהם לשתי ידיו ועשה טהרות דתלויות הוא מטעמא דהדין הראשון. והדין הט' שהוא מן השני ועשה טהרות הוא ממש כדין השני. ודע דהכא נמי גבי שני כוסות אחד טמא ואחד טהור לא נקט דומיא דדין ג' משום דאין הפרש בינו לדין שני כלל וכמבואר. והדין הי' שהוא מן הראשון ועשה מן השני ועשה אלו ואלו מונחות הרי אלו מוכיחות כלומר דשניהם תלויות ואלו בדין הז' שדומה לזה קתני אלו ואלו טהורות כתב הר"ש דטעמא דמילתא דאע"ג דבספק מלאכה מטהרינן כה"ג גבי ספק טומאה החמירו ותולין לשתיהן הואיל ואחת מהם נעשה בכוס טמא אבל כשנעשו הראשונות ונאכלו או שאבדו קודם שנעשו השניות הרי זה כמשנתנו דבספק טמאים טהור ע"כ. ודע דחילוק זה דנאכלו קודם השניות כבר נשנה בתוספתא במסכת טהרות והביאה הר"ש בפ"ה מ"ג וכן בפ"ב ממסכת מקואות מ"ב הביא הר"ש תוספתא אחת דומה לדין זה. והדין הי"א שהוא נטל מהן לידו אחת דטהרותיו תלויות הוא דומה לדין הראשון ולדין הה' והח'. והדין הי"ב שהוא מן השני ועשה טהרות הוא דומה לדין שני ולדין ו' ולדין ט'. ודין י"ג שהוא מן הראשון ולא עשה מן השני ועשה דטהורות הוא ממש דין השלישי אך לא ידעתי למה גבי ידו אחת וכן גבי שני כוסות דאחד מהם טמא לא נקט דומיא דדין שלישי ואילו הכא גבי ידו אחת ושני כוסות דאחד מהם טמא נקט דומיא דדין שלישי. ודין י"ד שהוא מן הראשון ועשה מן השני ועשה אלו ואלו מונחות אלו ואלו תלויות הוא דומה לדין י' והכא נמי יש לחלק בין נאכלו הראשונות קודם שנעשו שניות לנאכלו לאחר שנעשו שניות אלא שסמך על מה ששנה בדין י'. ודין ט"ו שהוא היו ידיו אחת טמאה ואחת טהורה ולפניו שני כוסות אחד טמא ואחד טהור ונטל מאחד מהם לשתי ידיו ועשה טהרות תלויות נראה דמיירי דעשה טהרות בשתי ידיו דאי בידו אחת היינו מתניתין היו ידיו אחת טמאה ואחת טהורה ולפניו שני ככרים ספק בטמאה נגע ספק בטהורה דקי"ל דספיקו טהור אבל אי מיירי בנגע בשתי ידיו ניחא דטעמא הוא מטעם הדין הראשון וכמו שכתב הר"ש שם. ודין י"ו דרבי יוסי אומר הטמאה בטומאתה

אזיל לשיטתיה דספק ליטהר ספיקו טמא וכיון דע"כ ידו אחת טמאה ודאי שהרי הוא בספק בטהרה וזה נגע בשתי ידיו בטהרות הטהרות טמאות ודאי ולא תלויות. ודע דרבי יוסי פליג בכל החלוקות השנויות בתוספתא הלזו דאיהו ס"ל דכל ספק טהרה הוי ודאי טמא אף שטומאתו מד"ס ודע דאליבא דהר"ש דכתב בפ"ב דמקואות מ"ג דאף דאית ליה לר"י דספק ליטהר טמא אף בטומאה קלה מ"מ מודה דאם עשה טהרות דטהורות דהיינו ספק לטמא דמודה ר"י דטהור וכמש"ל א"כ על כרחין ר"י לא קאי אלא ליד לומר דצריך שיטול ידיו פעם שנית ולא נטהרו ידיו דומיא דהיכא דהיו לפניו שני מקואות ובאחד נפל שלשה לוגין מים שאובין וטבל ואינו יודע אם בכשר אם בפסול דס"ל לר' יוסי דצריך לטבול פעם שנית והטהרות שעשה הם טהורות וכמו שכתב הר"ש ה"נ דכוותה ואף למה שכתבנו דלר' יוסי טהרות שעשה מי שהוא ספק בטהרה דטמאות ומתניתין דקתני דמודה ר' יוסי דספיקו לטמא טהור הוא דוקא בספק מגע מ"מ נ"ל דכל ספק טהרה אליבא דר' יוסי אינו טמא ודאי אלא טמא מספק וטהרותיו תלויות וכלפי שת"ק מטהר פליג ר' יוסי ואמר דאינו טהור אבל שיהיה טמא ודאי זו מנין לנו ולא מיבעיא היכא דהיו כאן שני מקואות אחד כשר ואחד פסול וטבל ואינו ידוע באיזה מהם טבל דפשיטא דלר' יוסי טהרותיו תלויות דהא אפילו בטומאה חמורה קי"ל דטהרותיו תלויות וכמו שפסק רבינו בפירקין דין ז' ואיך יתכן שיחמיר ר' יוסי בטומאה קלה יותר ממה דקי"ל בטומאה חמורה אלא אף במקוה שנמדד ונמצא חסר דקי"ל דטהרותיו טמאות ודאי משום דהרי חסר לפנינו בטומאה קלה אפשר דמודה רבי יוסי דטהרותיו תלויות ופליג את"ק דאית ליה דבטומאה קלה אף במקוה שנמצא חסר דטהרותיו טהורות ואיהו אית ליה דטהרותיו תלויות אבל שיטמא אותם בודאי זו מנין לנו ולפי זה רבי יוסי לא פליג אלא בחלוקה דתני בתוספתא דטהרות כגון בחלוקה השנית והשלישית ודכוותייהו דאית ליה לת"ק דכיון דאזל כוס אחד טהור וכדינא דמתניתין דספק נעשה בהם מלאכה עלה דהך פליג ר' יוסי ואית ליה דטהרותיו תלויות. ודע שלפי מה שכתב הר"ש בפ"ב דמקואות כתבנו דבריו לעיל (דף קי"ח) גבי הדין הז' (*א"ה תמצאנו לקמן בפירקין דין ו' יע"ש) דכל מי שהוא טמא טומאה קלה וטבל במקוה שהוא ספק שאוב לא נפיק מטומאתו כיון דמקוה זה את"ל שהוא שאוב הרי מביא לו טומאה קלה דקי"ל דבא ראשו ורובו במים שאובים דגזרו טומאה עליו יש להקשות על זה מהא דאמרינן הכא היכא שהיו לפניו שני כוסות אחד טהור ואחד טמא ונטל מאחד מהם דלא מחמרינן אלא כששני הכוסות לפניו אבל אזדא ליה הכוס האחד טהרותיו טהורות והיינו דאמרינן בדין הט' מן השני ועשה טהורות ואמאי והרי משקין טמאים מטמאין את הידים וכמ"ש

רבינו בריש פ"ח מהלכות אבות הטומאה ואולי הכא מיירי במשקין שנגע בהם טבול יום שאינו עושה אותם ראשון ופשיטא שאינם מטמאים את הידים דהא ידים אינם מקבלים טומאה כי אם מראשון לטומאה וכמבואר אלא שעדיין לא נחה דעתי בזה דמשקין אלו אם הם חולין הרי טבול יום אינו מטמא משקה חולין וכמ"ש רבינו בפ"י מהלכות אבות הטומאה ואי משקין הללו הם של תרומה א"כ תיפשוט מהכא דמי פירות מהני לנטילת ידים וכבר הביא מרן מחלוקת זה בטא"ח סימן ק"ס יע"ש ואי של קדש הדבר הוא זר בעיני שישמשו מתרומה או מקדש לנטילת ידים. ודין י"ז דהיו ידיו אחת טמאה ואחת טהורה ולפניו שני ככרים אחד טמא ואחד טהור ונגעו שתי ידיו בככר כאחת או בזה אחר זה דהשתא אם זה הככר הוא הטמא נמצא שידיו הם טמאות שהרי נגעו בככר הטמא אבל הככרים הם כמו שהיו ואם זה הככר הוא הטהור נמצא שהככרים הם ודאי טמאים והידים כמו שהיו משום הכי אמרינן דהידים והככרים תלויות הידים תלויות משום דשמא בטהור נגעו ואע"ג דהככר נפסל מחמת הידים מ"מ אינו חוזר הככר ומטמא את הידים אפילו נגעו שתי ידיו בככר כאחת שהרי הככר אם הוא תרומה פסול הוא ולא טמא ואין הפסול מטמא ואף שיהיה הככר הזה קדש סוף סוף ככר זה הוא שלישי ואין שלישי מטמא את הידים כי אם ראשון דוקא וכמבואר וכן אם נגעה ידו אחת בשני ככרים זה אחר זה דאם זו היד היא הטמאה שני הככרים טמאים ואם היא הטהורה שתי ידיו טמאות משום הכי אמרינן דהידים והככרים תלויות אבל אם נגעה ידו אחת בשני הככרים כאחד אז הככרים ישרפו ממה נפשך דאם זו היד היא הטמאה הרי נטמאו הככרים ואם היא הטהורה הרי היד נטמאה מחמת הככר הטמא וחוזרת היד ומטמאה לככר הטהור אבל הידים הם כמו שהיו דשמא ככר זה היה הטהור ואף שנטמא ככר זה אינו חוזר ומטמא הידים: ויש לדקדק מאי שנא דהיכא דנגעו שתי ידיו בככר אחד אמרינן דידיו תלויות ואילו בנגע בידו אחת בשני ככרים דידיו כמו שהיו אימא נמי בדין זה דידיו תלויות דשמא בככר טמא נגעו או בככר טהור ונראה דהיכא דנגעו שתי ידיו בככר אחד דמי לאלו ואלו מונחות דאמרינן דשתיהם תלויות וטעמא דמלתא דאין אנו יכולים לטמא הידים והככרים דעכ"פ או הידים או הככרים הם כמו שהיו דאם הידים הם טמאות על כרחין דזה הככר הוא הטמא ואם כן נשארו הככרים כמו שהיו ואם הככרים טמאים על כרחין דזה הככר היה הטהור ואם כן נשארו הידים כמו שהיו וכן לומר דשניהם כמו שהיו אי אפשר שעל כרחין אחד מהם או הידים או הככרים טמאים ממ"נ וכדכתיבנא וכיון דלטמא שניהם א"א ולטהר שניהם א"א ולטמא אחד ולטהר אחד גם זה לא יתכן דמאי חזית מש"ה אמרינן דהידים והככרים תלויות אבל בנגעה ידו אחת

בשני ככרים דעכ"פ הככרים ישרפו ממה נפשך אז הידים כמו שהיו דאמרינן דיד זו היא הטמאה דאף את"ל שזו היד היא הטהורה סוף סוף הככרים נשרפים וכיון שכן הוי ספק אם נטמאת היד האחרת אם לאו וספיקו טהור ומשום הכי אמרינן דהידים כמו שהיו:

הלכה ז

שני מקואות כו'. תניא בתוספתא דמקואות פ"ב, א' שני מקואות באחד יש בו מ' סאה ובאחד אין בו טבל באחד מהן מטומאה חמורה ועשה טהרות תלויות בשני ועשה טהרות טהורות בראשון ולא עשה בשני ועשה טהורות בראשון ועשה בשני ועשה אלו ואלו מונחות ראשונות תלויות ושניות טהורות. ב' בד"א בטומאה חמורה אבל בטומאה קלה אלו ואלו טהורות. ג' טבל באחד מהם מטומאה קלה ועשה טהרות טהורות נטמא באמצע טומאה קלה וטבל בשני ועשה טהרות אלו ואלו מונחות הרי אלו מוכיחות נאכלו ראשונות או נטמאו או שאבדו עד שלא נעשו שניות שניות טהורות משנעשו שניות שניות תלויות. ד' טבל באחד מהם מטומאה חמורה ועשה טהרות תלויות נטמא באמצע טומאה קלה וטבל בשני ועשה טהרות ונגעו אלו באלו ראשונות תלויות ושניות ישרפו. ה' טבל באחד מהם מטומאה קלה ועשה טהרות טהורות נטמא באמצע טומאה חמורה וטבל ועשה טהרות תלויות ואם נגעו אלו באלו שניות תלויות וראשונות ישרפו. ו' שני מקואות של מ' מ' סאה אחד שאוב ואחד כשר וטבל באחד מהן מטומאה חמורה ועשה טהרות תלויות בשני ועשה טהרות טהורות בראשון ולא עשה בשני ועשה טהורות בראשון ועשה בשני ועשה אלו ואלו מונחות ראשונות תלויות ושניות טהורות. ז' בד"א בטומאה חמורה אבל בטומאה קלה אלו ואלו תלויות. ח' חזרו שנים וטבלו בשניהם אחד טמא טומאה חמורה ואחד טמא טומאה קלה הטבול מטומאה חמורה טמא מטומאה קלה טהור. ט' אחד הטובל מטומאה חמורה ואחד המקיר הטובל מטומאה חמורה טמא והמקיר טהור. י' אחד הטמא טומאה קלה ואחד המקיר שניהם תלויים למה זה דומה לשני שבילין אחד טמא ואחד טהור והלכו שנים בשניהם ועשו טהרות באחד יש בו דעת לישאל ובאחד אין בו דעת לישאל ברשות היחיד שניהם תלוים ברשות הרבים את שיש בו דעת לישאל ספקו טמא את שאין בו דעת לישאל ספיקו טהור. י"א שני מקואות של כ' כ' סאה אחד שאוב ואחד כשר היקר באחד מהם ועשה טהרות בשני ועשה ישרפו בראשון ולא עשה בשני ועשה ישרפו בראשון ועשה בשני ועשה אלו ואלו מונחות הראשונות טהורות ושניות ישרפו. י"ב שתי נשים שנתעסקו בציפור הראויה להוציא דם כסלע ולאחר זמן נמצא על גבי זו כסלע ועל גבי זו כסלע שתיהן מקולקלות עכ"ל התוספתא. והנה הדין הראשון הוא פשוט דהיכא דהיו כאן שני מקואות באחד יש

בו מ' סאה ובאחד אין בו וטבל באחד מהם מטומאה חמורה ואינו יודע באיזה מהם טבל ועשה טהרות טהרותיו תלויות ואע"ג דאמרינן בריש נדה דמקוה שנמדד ונמצא חסר דכל טהרות שנעשו עליו טמאות בודאי ונשרפות ומקשינן מינה להלל דכל הנשים שראו תולין עליהם מעת לעת י"ל דשאני התם דאיכא ריעותא קמן דהרי חסר לפנינו ומש"ה הוי טמא ודאי אבל היכא דאיכא קמן שני מקואות אחד כשר ואחד פסול וטבל ואינו יודע באיזה מהם טבל טהרותיו תלויות ומיהו לא ידעתי אמאי לא ביאר לנו רבינו דין זה אלא דסתם לנו הדברים והא דאמרינן בשני ועשה טהרות טהורות הוא פשוט דהרי טבל בשני המקואות קודם שעשה הטהרות השניות וכן היכא דלא עשה בראשון ועשה בשני דטהורות דבר פשוט הוא בראשון ועשה בשני ועשה אלו ואלו מונחות ראשונות תלויות ושניות טהורות גם זה הוא פשוט ונקט אלו ואלו מונחות משום דבחלוקה השלישית יש הפרש בין היכא דהטהרות הראשונות קיימות או לא נקט הכא אלו ואלו מונחות לומר דאפילו הכי השניות טהורות. והדין השני הוא בד"א בטומאה חמורה אבל בטומאה קלה אלו ואלו טהורות השניות מטעמא דדין ראשון שהרי כבר טבל בשני המקואות והראשונות ג"כ טהורות משום דלא אמרי' העמד טמא על חזקתו אלא בטומאה חמורה אבל בטומאה קלה לא משום דהוי ספק מד"ס דקי"ל דספיקו טהור כדאיתא בפ"ד דטהרות מי"א ותוספתא הלזו ס"ל כת"ק דמתניתין דפ"ב דמקואות ודלא כר' יוסי ועיין במ"ש לקמן בעלה קכ"א בשם הר"ש ודו"ק (*א"ה תמצאנו לעיל דין ו'). והדין השלישי טבל באחד מהן מטומאה קלה ועשה טהרות טהורות זה פשוט על פי מה שקדם שהוא ספק דברי סופרים נטמא באמצע בטומאה קלה וטבל בשני ועשה טהרות אלו ואלו מונחות הרי אלו מוכיחות כלומר כיון ששתיהן קיימות הרי אלו מוכיחות אלו על אלו ושתיהן תלויות דומה לשני שבילין אחד טמא ואחד טהור והלך באחד ועשה טהרות וטבל והזה והלך בשני ועשה טהרות דאמרינן בתוספתא דטהרות והביאה הר"ש במסכת טהרות פ"ה דהרי אלו מוכיחות ופירשה הר"ש שם דהיינו כששתיהן קיימות שאין לי במה לתלות והיכא דנאכלו או נטמאו או נאבדו עד שלא נעשו שניות שניות טהורות משנעשו שניות שניות תלויות דומה ממש לשני שבילין ואדם אחד וכבר נתבאר זה למעלה בדין השבילים (*א"ה הוא בפי"ט מהלכות שאר אבות הטומאה). והדין הד' טבל באחד מהם מטומאה חמורה ועשה טהרות תלויות זה פשוט וכבר נתבאר למעלה נטמא באמצע טומאה קלה וטבל ועשה טהרות טהורות כדינם משום דהוי ספק ד"ס ואם נגעו אלו באלו ראשונות תלויות ושניות ישרפו וטעמא דמילתא דשניות ישרפו משום דמם"נ טמאות הם אם המקוה השני הוא הפסול הרי נטמאו הטהרות השניות ואם המקוה

הראשון היה הפסול הרי נטמאו הטהרות הראשונות ושוב טמאו את הטהרות השניות במגען אבל הראשונות הם תלויות כדינם שהיה להם מקדם כיון שזה טבל מטומאה חמורה אבל אינם מתטמאים מחמת נגיעת הטהרות השניות משום דטהרות השניות פסולות בעלמא הם כך פירש הר"ש ז"ל ולא בירר למה הם פסולות דוקא ולא מטמאות ולקמן נאריך בזה. והדין הה' טבל באחד מהם טומאה קלה ועשה טהרות טהורות משום דהוי ספק דברי סופרים וכמו שנתבאר נטמא באמצע טומאה חמורה וטבל ועשה טהרות תלויות כדינם דהטובל מטומאה חמורה טהרותיו תלויות ואם נגעו אלו באלו שניות תלויות וראשונות ישרפו היפך הדין הנאמר בדין הד' והטעם בכולם שוה דהכלל הוא דהטובל מטומאה קלה טהרותיו פסולות ואינם מטמאות והלכך בדין הד' שהשניות היו מטומאה קלה אינם מטמאות את הראשונות ונשארו הראשונות כדינם והשניות ישרפו ממ"נ אבל בדין זה שהשניות הם מטומאה חמורה והראשונות מטומאה קלה אין הראשונות מטמאות את השניות ונשארו השניות כדינם והראשונות ישרפו ממ"נ וכמו שנתבאר בדין הד' בשריפת השניות. ודע דהיכא דטבל באחד מהם מטומאה קלה ועשה טהרות וחזר ונטמא בטומאה קלה וחזר ועשה טהרות דאם הם קיימות קי"ל דשתיהן תלויות אם נגעו זה בזה נמי הם תלויות כשהיו ולא תימא כיון שעכ"פ אחד מהם טמא הרי נטמא חבירו במגע הא ליתא דכבר נתבאר דהטהרות שעשה הטובל מטומאה קלה הם פסולות ואינם מטמאות. והדין הששי הוא שני מקואות של מ' מ' סאה אחד שאוב ואחד כשר וטבל באחד מהם מטומאה חמורה ועשה טהרות תלויות וזה פשוט וכבר נתבאר, בשני ועשה טהרות טהורות דין זה הוא מחודש דבשלמא בדין הראשון דקתני בשני ועשה טהרות דטהורות הוא פשוט דממ"נ כבר טבל זה במקוה כשר וא"כ כשעשה זה הטהרות שניות על כורחין טהור היה אבל כאן שהמקוה האחד היה שאוב וקי"ל דגזרו טומאה על הבא ראשו ורובו במים שאובים וכמ"ש רבינו ריש פ"ט מהלכות אבות הטומאה ואם כן זה שטבל בשני ועשה טהרות איכא לספוקי שמא עכשיו טבל במקוה השאוב ונטמא ופוסל את התרומה וטעמא דמלתא דאמרינן דטהרותיו טהורות הוא משום דעכ"פ כבר נטהר זה מטומאה חמורה מאי אית לך למימר דלמא נכנס לטומאה קלה מספיקא לא מחתינן ליה משום דהוי ספק מד"ס וכמו שנתבאר, בראשון ולא עשה בשני ועשה טהורות וזה פשוט ע"פ מה שנתבאר, בראשון ועשה בשני ועשה אלו ואלו מונחות ראשונות תלויות ושניות טהורות וגם זה פשוט. והדין השביעי דב"א בטומאה חמורה אבל בטומאה קלה אלו ואלו תלויות וזה הוא היפך הדין השני דהתם אמרינן בטומאה קלה אלו ואלו טהורות ואילו הכא חמיר טומאה קלה

מטומאה חמורה דטומאה חמורה שניות טהורות וטומאה קלה שניות תלויות וטעמא דמילתא דכל היכא שיש לו טומאה קלה ויש ספק אם טבל במים שאובין שמביאים טומאה קלה מעולם לא יצא מידי טומאתו הקלה דאף דקי"ל דספק דברי סופרים להקל היינו בספק נטמא ספק לא נטמא וכן בספק טבל ספק לא טבל אבל היכא דיש לו טומאה קלה וספק אם בטבילה זו חזר ונטמא בטומאה קלה לא נפיק מידי טומאה קלה ומש"ה הראשונות והשניות תלויות אבל בטומאה חמורה דודאי יצא מטומאתו החמורה בטבילה השניה לא מחתינן ליה לטומאה קלה מספק כן פירש הר"ש והוא דין מחודש עד מאד ודומה לזה כתב בדין י' דהיינו אחד הטמא טומאה קלה ואחד המיקר שניהם תלויים וכתב הר"ש דטעמא דמילתא הוא דמגו דתלינן בהאי דהוה ביה טומאה קלה מעיקרא מטעמא דפרישית תלינן נמי באידך ע"כ. והדבר תמוה אצלי דאם כן לפי דעתו מי שנטמא בטומאה קלה והיו לפניו שני מקואות אחד כשר ואחד שאוב ואינו יודע באיזה מהם טבל טהרותיו תלויות משום דהוה ליה טומאה קלה מעיקרא ואם כן תיקשי ליה הא דתניא בדין שמיני חזרו שנים וטבלו בשניהם אחד טמא טומאה חמורה ואחד טמא טומאה קלה הטובל מטומאה חמורה טמא והטובל מטומאה קלה טהור ולפי דבריו אמאי מטהרינן ליה כיון שהיה לו טומאה קלה וכן הדמיון שהביאו בתוספתא לא יכולתי להולמו לפי שיטת הר"ש. ולי נראה כוונת התוספתא באופן אחר ובתחלה אקדים הקדמה אחת ואח"כ אפרש. דע שכל שני דברים שהם הפכיים כגון ההיא דשני שבילין ואדם אחד וטבל בינתיים הטהרות הראשונות והשניות הם תלויות משום דלא נוכל לטהר את שניהם שהרי על כל פנים אחת מהם טמאה וליכא למיתלא טומאה בהאי טפי מהאי ומשום הכי אמרינן דשתיהן תלויות ודוקא בכה"ג דכל אחת מן הטהרות לבדן היה טהורה מן הדין אבל היכא דהטהרות הראשונות היו טמאות אף אם לא היה עושה טהרות שניות וכגון ההיא שהשביל האחד היה ברה"י והשני בר"ה והלך ברשות היחיד ועשה טהרות וטבל וחזר והלך בר"ה ועשה טהרות הטהרות השניות טהורות והראשונות טמאות כיון שהראשונות הם טמאות מצד עצמם ואף שכולם קיימות אנו תולין ואומרים הטהרות הראשונות שהיו ברשות היחיד היה בשביל הטמא כדין כל ספק טומאה ברה"י והטהרות השניות היו בשביל הטהור כדין כל ספק טומאה בר"ה לפי שיש כאן דבר במה לתלות ולטמא האחד יותר מן השני. וכן כשהיה הדבר בהיפך שבתחלה הלך בשביל דרשות הרבים ואחר כך הלך בשביל דרה"י דטהרות הראשונות טהורות והשניות טמאות. וכן בדין דשני שבילין ושני אנשים דאמרינן בבת אחת שניהם טמאים דוקא כששני השבילין הם ר"ה אבל אם האחד הוא ר"ה והאחר הוא רה"י

ההולך בר"ה טהרותיו טהורות כדינם וההולך ברשות היחיד טהרותיו טמאות כדינם ומעתה יתבארו דברי התוספתא בדין הששי כתב דשני מקואות אחד כשר ואחד שאוב בראשון ועשה בשני ועשה אלו ואלו מונחות ראשונות תלויות ושניות טהורות וטעמא דמלתא דהראשונות הם טמאות כיון שהיה טבול מטומאה חמורה והשניות הם טהורות מן הדין כיון דליכא טומאה חמורה והוי ספק אם נטמא במים שאובין וספיקו טהור ומשום הכי תולין דבתחלה טבל במקוה השאוב ואחר כך טבל במקוה הכשר ודוקא בטומאה חמורה אבל בטומאה קלה אלו ואלו תלויות דכל חד וחד מן הטהרות הללו מצד עצמן היה מן הדין להיות טהורות ולטהר לשניהם אי אפשר דודאי אחד מן הטהרות טמאות דאם המקוה הראשון היה השאוב הרי נטמאו הטהרות הראשונות ואם המקוה השני היה השאוב הרי נטמאו השניות ואין שום צד לתלות ולטמא בזה יותר מבזה ולטהר שניהם אי אפשר משום הכי אמרינן דשתיהן תלויות דומה למה שאמרו בדין השלישי נטמא באמצע בטומאה קלה וטבל בשני ועשה טהרות אלו ואלו מונחות הרי אלו מוכיחות והכא נמי בשתיהן קיימות עסקינן ולא חילק בין נאכלו ללא נאכלו לפי שסמך על מה שביאר בדין השלישי. והדין הח' והט' דהיינו ששני אנשים טבלו האחד היה טמא מטומאה חמורה והאחר היה טמא מטומאה קלה או שהיה מיקר הטמא מטומאה חמורה טמא כדינו והטמא טומאה קלה טהור כדינו דומה למה שנתבאר בדין הו' דראשונות תלויות ושניות טהורות והדין הי' והוא אחד הטמא טומאה קלה ואחד המיקר שניהם תלויין דומה לדין הו' דהכא נמי כיון דמן הדין כל אחד ואחד היה טהור מצד עצמו ולטהר לשניהם אי אפשר דעל כל פנים אחד מהם טמא שניהם תלוין ומיהו נראה דמיירי בנשאלו בבת אחת או בנשאל עליו ועל חבירו ואליבא דר' יוסי ולא הוצרך לבאר זה לפי שסמך על המבין וכל עצמה של תוספתא הלזו לא רצה ללמדנו אלא דלא נימא כיון דהאחד הוא טמאו מטומאה קלה והאחר הוא טהור נימא תולין הקלקלה במקולקל כי היכי דאמרינן היכא שהיה האחד טמא טומאה חמורה והשני היה טמא טומאה קלה או שהיה מיקר שתולין הקלקלה במקולקל והטהרות הראשונות טמאות והשניות טהורות דשאני התם דהראשונות היו טמאות מצד עצמם אבל הכא אף הטמא מטומאה קלה הוא טהור מצד עצמו וכיון שכן אין שום צד לטמא באחד מבחבירו ומש"ה שניהם תלויין והביא דמיון לדינים אלו מן השבילים ונראה דטעות נפל בספרים והכי גרסינן בר"ה שניהם תלויין ברה"י את שיש בו דעת לישאל ספיקו טמא ואת שאין בו דעת לשיאל ספיקו טהור והכוונה דבר ידוע הוא דכל ספק טומאה בר"ה ספיקו טהור וברה"י ספיקו טמא ודוקא בדבר שיש בו דעת להשאל אבל דבר שאין בו דעת להשאל

אף ברה"י ספיקו טהור וכגון חרש שוטה וקטן וכמו שנתבאר בפרק כשם, והנה אם היו כאן שני שבילים אחד טמא ואחד טהור והלכו שנים בשניהם ועשו טהרות באחד יש בו דעת להשאל ובאחד אין בו דעת להשאל בר"ה שניהם תלויים דכיון דמן הדין כל אחד ואחד היה טהור בפני עצמו ולטהר שניהם אי אפשר ואין צד לטמא אחד יותר מחבירו אמרינן דשניהם תלויים ואע"ג דיש יותר צד טהרה בזה שאין בו דעת לישאל שהרי אף ברה"י ספקו טהור היה ראוי לתלות השביל הטמא בזה שיש בו דעת לישאל שהוא קרוב יותר לטומאה מן האחר כיון דספיקו ברה"י טמא מ"מ כיון דהשתא בר"ה כולם מצד עצמם ספיקן טהור לא תלינן בזה יותר מזה וכולם תלויים וזה דומה לאחד הטמא מטומאה קלה ואחד המיקר דשניהם תלויים אבל אם היו השני שבילין הללו ברה"י דאז מן הדין את שיש בו דעת לישאל טמא אז אמרינן דאיהו הוא דהלך בשביל הטמא וחבירו שאין בו דעת לישאל הלך בשביל הטהור והוא דומה לדין הח' והט' דהיינו אחד שהיה טמא טומאה חמורה והאחר היה טמא מטומאה קלה דקי"ל דהראשון טמא והשני טהור משום דתולין הקלקלה במקולקל וכמבואר. וראיתי לרבינו שכתב בפירקין שני מקואות אחד כשר ואחד פסול וטבל באחד מהם מטומאה חמורה ועשה טהרות הרי אלו תלויות ע"כ. והנה בתוספתא שנינו באחד יש בו מ' סאה ובאחד אין בו ויש לדקדק מההיא דכתב רבינו הטמא שירד לטבול וכו' שני מקואות אחד יש בו מ' סאה ואחד אין בו וטבל באחד מהם ואין ידוע באיזה מהם טבל ספיקו טמא לפי שהטמא בחזקתו עד שיודע שטבל כראוי וכן מקוה שנמדד ונמצא חסר כו' ע"כ. והנה המקוה שנמדד ונמצא חסר הטהרות שנעשו על גביו הם טמאות ודאי ולא תלויות וכדמוכח מריש נדה דפריך מברייתא זו להלל דסבר תולין למפרע באשה שראתה דם וכן מוכח בסוף קידושין דאמרינן מאן תנא חבית ר"ש ולא רבנן דר"ש הוא דס"ל גבי מקוה תולין ופשיטא דקי"ל כרבנן ומה שיקשה לזה ממה שפסק רבינו בפ"ה מהלכות תרומות גבי חבית כר"ש כבר עמד על זה שם מרן וכבר הארכנו בזה במקום אחר (*א"ה עי' בפי"ט מהלכות שאר אבות הטומאה ויישוב דברי הר"ם ברמז תמצאנו לקמן בסמוך) אך גבי מקוה משמע דהוי טמא ודאי ולפ"ז גם דין שני מקואות כו' הוי ודאי טמא שהרי כתב וכן מקוה משמע שדינם שוה ולפי זה יש לתמוה על התוספתא דקתני טהרותיו תלויות:

כתבו התוס' פ"ק דנדה (דף ג') ד"ה ושניהם לא למדוה אלא מסוטה תימה דהא רבנן מטמאין בר"ה משום דהוי תרתי לריעותא א"כ לא הוי ספק ולא שייך לסוטה מידי וכ"ת דה"פ דמשום דחזו רבנן דעשו ספק טומאה ברה"י כודאי אף שברה"ר טהרו ס"ל דהיכא דאיכא תרתי לריעותא הוי כרה"י אבל אי רה"י לא היה טמא ודאי אף היכא דאיכא תרתי

לריעותא בר"ה לא היו מטמאין בודאי דהיינו שיהיה תרתי לריעותא כמו רה"י הא ליתא דהא חבית הוי ודאי טבל לרבנן משום דאיכא תרתי לריעותא דומיא דמקוה ואי טעמא דמקוה הוא משום דגמרינן מסוטה מה ענין חבית אצל סוטה הא לא גמרינן מסוטה אלא טומאה ור"ש נמי דגמר חבית מטומאה הא לא שייך מידי לסוטה ואומר ר"ת דלא קאמר הכי אלא לפרש דלא תיקשי להו מסוטה וטעמא דרבנן משום דהוי תרתי לריעותא והוי ודאי ולא ספק ולא שייך לסוטה כלל ומש"ה מדמינן חבית למקוה ולר"ש הוי ספק דלית ליה טעמא דהרי חסר לפניך דהשתא הוא חסר וכנגד העמד מקוה בחזקת שלם איכא העמד טמא על חזקתו לכך ברה"י תולין מדינא ואע"ג דלא ילפינן מסוטה כלומר דקרא דסוטה דאיצטריך היינו לטמא ברה"י היכא דאיכא חזקה דטהרה דמדינא היה לנו לומר אוקמיה אחזקתיה וטהור הוא קמ"ל קרא דספק הוא ותולין אבל היכא דליכא חזקה אף בלא קרא דסוטה מדינא ספק הוא ולכן בחבית נמי ספק אבל בר"ה מטהר אע"ג דליכא חזקה דמסוטה ילפינן ובכל ספק טומאה אית ליה לר"ש ברה"י תולין ע"כ. וכן כתב רש"י בד"ה מאי רגלים לדבר איכא כו' וש"מ דקסבר ר"ש בשאר ספק טומאה דעלמא נמי ברה"י תולין דהא אין רגלים לדבר. ומ"מ צריך ליישב המשך ההלכה דלא ימנע האי ושניהם לא למדוה למאי קאי אי למקוה או לטומאה דעלמא למקוה ודאי לא קאי שהרי מקוה לפי האמת לא נלמד מסוטה ואי קאי לשאר טומאה דעלמא מי הכריחם לומר דרבנן סברי דכל טומאה ברה"י הוי כודאי משום דגמרינן מסוטה אימא דרבנן נמי כר"ש ס"ל ושאני הכא גבי מקוה דאיכא תרתי לריעותא וחשיב כודאי דכי היכי דע"כ איצטריך טעמא דתרתי לריעותא לר"ה אימא הכי נמי איצטריך לרה"י ונראה דאה"נ אלא משום דלר"ש ע"כ ס"ל דבכל טומאה דעלמא תולין מדקאמר גבי מקוה ברה"י תולין מש"ה קאמר לרבנן אין הכרח לזה דלעולם ס"ל דכל טומאה ברה"י הוי כודאי כסוגיין דעלמא ולרה"י אין צריך לטעמא דתרתי לריעותא דבלאו הכי כל טומאה נמי ספיקה כודאי והרשב"א הקשה קושיית התוספות דאדרבא ליכא חד מינייהו דעביד ליה כסוטה דהא לרבנן בר"ה טמא ואילו בסוטה טהור ולר"ש ברה"י תולין ואילו בסוטה ספיקה כודאה והיכי קאמר שניהם לא למדוה אלא מסוטה ויפה פירש ר"ת דה"ק ושניהם לא למדוה אלא ממה שהם מחלקים בין זו לסוטה כלומר ספק טומאה מהיכא גמרינן מסוטה וכל דדמי לסוטה גמרינן מינה וכל דלא דמי לה לא גמרינן מינה ורבנן סברי מקוה ברה"י דמי לה וספיקו כודאי ובר"ה לא דמי משום דאיכא תרתי לריעותא ור"ש סבר בר"ה דמי לה וברה"י כיון דהתם איכא רגלים והכא ליכא התם ודאי והכא תולין ע"כ והכל הולך אל כוונה אחת. ומדברי התוספות והרשב"א אתה הראת לדעת דלרבנן לא איצטריך

טעמא דתרתי לריעותא אלא לר"ה אבל לרה"י בלאו הכי טמא מן הדין ואע"ג דהוי טומאה דלמפרע משום דאין הכי נמי דסוטה טומאה דלהבא היא מיהו כי בעינן טומאה דלהבא לעשות ספיקו כודאי היינו דוקא היכא דאיכא חזקה דטהרה אבל במקוה דבלא טעמא דתרתי לריעותא מ"מ ליכא חזקה כלל פשיטא דדמי לטומאה דלהבא וכמ"ש התוס' לעיל בד"ה מעת לעת דלרבנן לא איצטריך טעמא דתרתי לריעותא לרה"י לאפוקי מדברי המנהיר דס"ל דלפי האמת ס"ל לתוס' דאיצטריך טעמא דתרתי לריעותא לרבנן אף לרה"י משום דהוי טומאה דלמפרע וליתא להדין פירושא וכמ"ש לעיל ור"ש נמי ס"ל דכל טומאה דלמפרע דליכא חזקה דתולין דומיא דחבית ומקוה וכדכתיבנא לעיל.
עוד כתב הרשב"א בחידושיו על מה שפירש רש"י ז"ל דמהכא שמעינן דלר"ש כל ספיקי טומאות ברה"י אי ליכא רגלים תולין וי"מ דלא אר"ש דבעינן רגלים אלא במה שקדמה לו בדיקת טהרה כאשה שסתם נשים בדוקות הם אצל זנות והיא אומרת טהורה אני והיה לנו להאמינה אלא משום דאיכא רגלים לדבר שקינא לה ונסתרה אבל כל שלא קדמה לה בדיקת טהרה ספיקו ברה"י כודאי ושורפין עליה. ולא ירדתי לסוף טעמם דאטו מתעסק בטהרות שקדמה להן בדיקה ונולד להן ספק נגע בהן שרץ ספק לא נגע בהן שרץ מי לא שרפינן וי"ל דשאני סוטה דקאמרה טהורה אני עכ"ד והנראה אצלי דהמפרשים הללו חולקים על רש"י וס"ל דר"ש מודה דכל ספק טומאה ברה"י ספיקו כודאי אע"ג דליכא רגלים לדבר ומאי דאיצטריך לומר דסוטה איכא רגלים הוא משום דסוטה אפילו אמרה טהורה אני אינה נאמנת ופשיטא דלא גמרינן לטומאה מסוטה בכה"ג ואם כן אמאי גבי סוטה משתנה דין זה מטומאה לזה תירץ ר"ש דשאני סוטה דאיכא רגלים ומש"ה אפילו אמרה טהורה אני אינה נאמנת אלא שאני תמיה דלפי זה אין שייכות כלל לחלוקה זו עם ההיא דמקוה אלא מילתא באפי נפשה היא ורבנן נמי צריכין להאי טעמא ולמה ייחדו טעם זה לר"ש. עוד אני תמיה דלפי מה שיישב הרשב"א דבריהם באו דברי המפרשים היפך הכוונה שכתבו אבל כל שלא קדמה לו בדיקת טהרה ספיקו כודאי ולפי מ"ש הרשב"א אפילו קדמה בדיקה ספיקו כודאי. עוד יש לחקור דלפי המפרשים הללו מ"ט דר"ש דקאמר גבי מקוה תולין בשלמא אליבא דרש"י עשאו ר"ש לספק טומאה הלזו ככל ספק טומאה דעלמא דקי"ל חולין אבל לפי המפרשים דלר"ש כל ספק טומאה טמא כודאי מה נשתנה טומאה זו דס"ל לר"ש דתולין. עוד אני חוקר דר"ש מה סובר היכא דראהו חי ונגע בו בלילה אי ס"ל כרבנן דטמא ברה"י א"כ יש לתמוה למה קאמר הכא תולין ואילו התם שורפין ואדרבא יותר יש להחמיר במקוה כיון דליכא חזקה מהיכא דראהו חי ונגע בו דאיכא חזקה דטהרה וכ"ת דהתם שורפין דוקא לקדשים וכמ"ש התוס'

אבל גבי מקוה תולין אף לחולין הא ליתא חדא דהיה לו לר"ש לבאר שורפין לקדשים ותולין לחולין ועוד שהרשב"א ס"ל דההיא דראהו חי הוא אף לחולין וכמו שנבאר לקמן וא"כ נמצא דהיקל ר"ש במקוה יותר מההיא דנגע באחד וראהו חי וזהו דבר מתמיה וכ"ת דר"מ דפליג היכא דלא ראהו חי פליג נמי היכא דראהו חי וס"ל דטהור אף ברה"י ור"ש כר"מ ס"ל ומאי דקאמר הכא תולין הוא משום דליכא חזקה כלל הא נמי ליתא דמדקתני בתוספתא ומודים חכמים לר"מ היכא דראהו חי כו' משמע דבחלוקה זו לא פליגי דאי פליגי לא שייך לומר ומודים חכמים לר"מ אלא ודאי דלר"מ בדוק ושאינו בדוק הכל שוה לענין דינא ואולי ר"ש כחזקיה ס"ל דקאמר דאליבא דרבנן טהור אף ברה"י וכמ"ש התוס' בד"ה כי פליגי חזקיה אלא דאכתי קשה לר' יוחנן דקאמר טמא ברה"י מאי איכא למימר ובשלמא אליבא דרש"י ניחא דפשיטא דר"ש לית ליה בשום טומאה שורפין דהא אפילו בטומאה דלהבא לית ליה שורפין כל שכן בטומאה דלמפרע אבל אליבא דהמפרשים הללו קשה. ונראה דאפשר דעד כאן לא אמרינן דבראהו חי טמא מיהא ברה"י אלא אליבא דרבנן דחשיב ריעותא האי דהרי חסר לפנינו והכא נמי איכא למימר הרי מת לפנינו ומשום האי ריעותא אמרינן דטמא אף שהוא טומאה למפרע ובדוק אבל אליבא דר"ש דלא חשיב ריעותא ההיא דהרי חסר לפנינו ה"ה גבי נגע דלא חשיב ריעותא וכיון דליכא ריעותא מוקמינן ליה אחזקתיה דטהרה והכא גבי מקוה דליכא חזקה תולין. ולפי זה אני מסתפק אליבא דר"ש בדבר שאינו בדוק מה יהיה דינו מי אמרינן טעמייהו דרבנן משום תרתי הוא האחד שאינו בדוק והשני דהרי מת לפנינו ומש"ה מטמו ליה אף בר"ה אבל אליבא דר"ש דלא חשיב ריעותא ההיא דהרי מת כי נמי הוי דבר שאינו בדוק מאי הוי או דילמא לעולם דבר שאינו בדוק מילתא הוא דמדרבנן מיהא נעשה איזו חומרא לקדשים לחלק בין דבר בדוק לשאינו בדוק הן אמת דסברת ר"ש גבי אשה לא הוזכרה ומיהו נראה דאף דנימא דגבי נגע דמטהר הכא יאמר דתולין מיהא לקדשים משום דאיכא ריעותא מגופה וכמ"ש התוס' בסוף דבור ראשון אליבא דר"מ. ואולי דמאי דקאמר ר"ש תולין הוא מן הדין הגמור דהא כל טומאה דלמפרע אף שאינו בדוק לא גמרינן מסוטה וכמ"ש התוס' והא דאמרינן דטמא אף אליבא דהרשב"א דקאמר אף לחולין אינו אלא משום חומרא בעלמא דמן הדין אוקמיה אחזקתיה דלא גמרינן מסוטה בטומאה דלמפרע אבל גבי מקוה מן הדין הוא תולין כיון דליכא חזקה ולפי דאליבא דרבנן קאמר דטמא מן הדין הגמור קאמר ר"ש דמן הדין תולין ונ"מ דגמרינן מינה לחבית אבל לעולם דיודה ר"ש דמשום חומרא שורפין כדקיי"ל בעלמא ובהא לא מיירי ר"ש אלא במה שהוא דין גמור ומ"מ פירוש זה הוא דוחק בעיני ומלבד זה הקושיות

הראשונות במקומם עומדות וכעת צל"ע. ובהא דאמרינן ואבע"א היינו טעמא דר"ש גמר סוף טומאה מתחלת טומאה כו' מתוך דברי התוס' מוכח דאף לפי טעם זה טעמייהו דרבנן דמטמו בר"ה הוא משום דאיכא תרתי לריעותא אך הרשב"א בחידושיו הרבה להשיב בסוגיא זו וכתב ק"ל והא לר"ש לא הוה קשיא לן אלא רה"י מ"ש מסוטה אבל ר"ה כיון דמדמי ליה לסוטה ניחא והכא לא אנח לן אלא ר"ה דניחא וקאי אבל רה"י לא אנח לן דאדרבה כל שאתה אומר דגמרינן סוף טומאה מתחלת טומאה כ"ש דתיקשי לן מה התם ברה"י טמא ודאי אף סוף טומאה ברה"י טמא ודאי. ועוד מאי חדית לן השתא דאטו מעיקרא מי לא אמרינן דטעמיה משום דגמרי לה מסוטה אלמא מיסבר קסבר דגמרינן סוף טומאה מתחלת טומאה והיא היא ועוד מאי דקא מהדרינן תו טעמייהו דרבנן הא רבנן נמי דטעמייהו משום דהעמד טמא על חזקתו דכיון דאיכא תרתי לריעותא כודאי משוינן ליה ומאי חדית לה השתא ומתוך הדוחק יש לי לומר דעיקר האי טעמא אינו משום דר"ש אלא אדרבה משום דרבנן דלישנא קמא הוה אמרינן דכולהו גמרי סוף טומאה מתחלת טומאה והלכך קשיא להו לרבנן אי מסוטה בר"ה טהור ואיצטריכו לתרוצי דהכא שאני דאיכא תרתי לריעותא הא אי ליכא אלא חדא לריעותא כסוטה אף הכא בר"ה הוו מטהרי רבנן כסוטה והשתא קא נסיב ליה טעמא אחרינא ולומר דאפילו בריעותא חדא נמי בסוף טומאה נמי טמא טומאה ודאית משום דלא גמרינן סוף טומאה מתחלת טומאה אלא העמד גברא אחזקתיה דמספיקא לא מפקינן ליה מטומאתיה ור"ש סבר דכולהו טומאות מסוטה גמרינן להו בין בתחלתן בין בסופן והלכך אף זו בר"ה דדמי לסוטה עבדינן כסוטה וספיקו טהור אבל ברה"י א"א למיגמר הכא מסוטה משום דהתם איכא רגלים לדבר אבל הכא דליכא רגלים תולין ואטעמיה קמא סמיך בהא ר"ש והכא ה"ק אבע"א ר"ש אטעמיה קמא סמיך דגמר סוף טומאה מתחלת טומאה אבל רבנן לא גמרי משום דלא אפשר דהתם מספיקא לא מסקינן ליה לטומאה אבל הכא דכבר טמא היה מספיקא לא מפקינן ליה כנ"ל עכ"ד ונראה דנ"מ בין הני טעמי למקוה שהיה בחזקת כשר ונסתפק לנו אם נפסל כגון שנטל סאה ונתן סאה מים שאובין ולא ידעינן אם הוא רובו דהשתא נמי איכא לספוקי בלהבא אם מקוה זה כשר או לא וכן אם נסתפקנו אם נשתנה מראהו אם לאו וטבל בו הטמא דהשתא איכא חזקה דהעמד מקוה על חזקתו ואיכא נמי חזקה דהעמד טמא על טומאתו דלישנא קמא דטעמייהו דרבנן משום תרתי לריעותא הכא ליתא תרתי לריעותא דהא ליכא למימר הכא הרי חסר לפנינו דבנדון זה השתא נמי מקוה זה בחזקת כשר הוא דכפי לישנא קמא דטעמייהו דרבנן משום דאיכא תרתי לריעותא בנדון זה דליכא תרתי לריעותא מודים חכמים לר"ש דבר"ה טהורות

אבל ללישנא בתרא אף בנדון זה ס"ל לחכמים דבר"ה טמאות דלא גמרינן סוף טומאה מתחלת טומאה דדוקא תחלת טומאה הוא דאמרינן דאע"ג דליכא חזקה דטהרה כגון ההיא דתינוק שנמצא בצד העיסה דאיכא חזקת תינוק מטפח נגד חזקת העיסה וכמ"ש התוס' בד"ה גמר סוף טומאה אפ"ה בר"ה טהור דכי איצטריך למיגמר הלכתא דבר"ה טהור הוא היכא דליכא חזקה דטהרה דבדאיכא חזקה דטהרה לא איצטריך הלכתא לטהרה דמהיכא תיתי שנטמא מאחר דאיכא למימר אוקמיה אחזקתיה וכמ"ש התוס' בריש פירקין דבור ראשון ושני אבל בסוף טומאה לא גמרינן מינה משום דמספיקא לא מפקינן ליה מטומאתו. עוד נ"ל דנ"מ טובא בין הני תרי לישני כפי הרשב"א והיא ההיא ברייתא דחבית דמוקמינן לה כר"ש דדוקא אליבא דלישנא קמא דחשיב תרתי לריעותא משום דהרי חסר לפניך ומש"ה עשה ספיקו כודאי לגבי טומאה בר"ה הכי נמי גבי חבית דאיכא נמי תרתי לריעותא מחזקינן ליה בודאי טבל ואינו תרומה כלל אבל כפי לישנא בתרא מודים חכמים לר"ש דלא חשיב ריעותא הא דהרי חסר לפנינו אלא דגבי טומאה ס"ל לחכמים דלא גמרינן סוף טומאה מתחלת טומאה ועשו סוף טומאה בר"ה כתחלת טומאה ואיכא חזקה דטהרה ברה"י אבל לעולם דשאני טומאה דעשה הכתוב ספיקה כודאה ברה"י אף הם עושים ספיקה כודאה בסוף טומאה אף בר"ה אבל לעולם דמידי ספק לא נפיק ולפיכך גבי חבית אמרינן דתרומה ויחזור ויתרום. ובזה ניחא דרבינו בהלכות תרומות פסק גבי חבית דהוי ספק ואילו גבי מקוה פסק כרבנן וכבר תמה עליו מרן שם. ולפי מה שכתבנו ניחא דרבינו פסק כאבע"א דקיי"ל הלכתא כלישנא בתרא ולישנא בתרא ברייתא דחבית אתיא אף כרבנן וכדכתיבנא ואף שהרשב"א בחידושיו תמה על רבינו על פסק זה דפסק בחבית דהוי ספק ובמקוה פסק כרבנן היינו משום דס"ל דלישנא בתרא לא פליג אלישנא קמא דאיכא גבי מקוה תרתי לריעותא וכשנדקדק היטב בדברי הרשב"א נראה דהכי ס"ל דוק ותשכח דלעולם מודה לישנא בתרא דאיכא גבי מקוה תרתי לריעותא אלא דס"ל דבלאו האי טעמא נמי דתרתי לריעותא מטמאין רבנן משום דלא גמרינן סוף טומאה מתחלת טומאה ולפי מאי דקאמר סתמא דתלמודא מעיקרא מאן תנא חבית ר"ש היא הוא בין כפי לישנא קמא בין כפי לישנא בתרא אבל אליבא דרבינו האי ואי בעית אימא חוזר בו ממאי דקאמר מעיקרא מאן תנא חבית ר"ש היא. ואפשר דהאי ואבע"א קאי לתחלת הסוגיא שהקשו ממקוה לשמאי והלל והשתא קאמר דשאני מקוה דהוי סוף טומאה וא"ת אליבא דהרשב"א מנא ליה לסתמא דתלמודא דלרבנן הוי ריעותא הא דהרי חסר לפנינו עד שנאמר דההיא דחבית ר"ש היא אימא דלהאי לישנא בתרא מודים חכמים לר"ש דלא חשיב ריעותא הא דהרי דם לפנינו ושאני

גבי מקוה דמטמאין משום דלא גמרינן סוף טומאה מתחלת טומאה ולפי זה ברייתא דחבית אתיא ככ"ע וכדכתיבנא. הא לא קשיא דס"ל להרשב"א דע"כ רבנן חשבי ריעותא הא דהרי חסר לפנינו שהרי מטמאין היכא דראוהו חי מבערב ונגעו בלילה ומצאו מת דטמא ברה"י משום דהרי מת לפנינו וההיא הוי אף לחולין אליבא דהרשב"א וכמו שנבאר לקמן וא"כ ע"כ טעמא הוא משום דחשיב ריעותא הא דהרי מת לפנינו ודוקא אליבא דר"ש ע"כ לא חשיב ריעותא הא דהרי חסר מדמטהר בר"ה ואם איתא דחשיב ליה ריעותא אף דגמר סוף טומאה מתחלת טומאה היכי גמר להא דמקוה מסוטה שאני הכא דאיכא תרתי לריעותא אלא ודאי דלר"ש לא חשיב ריעותא הא דהרי חסר לפנינו. וא"ת אליבא דרבינו כי היכי דאמרינן ללישנא בתרא דלרבנן עשו סוף טומאה בר"ה כתחלת טומאה ברה"י ומש"ה אתיא ברייתא דחבית ככ"ע הכי נמי נימא ללישנא קמא דלרבנן עשו תרתי לריעותא גבי טומאה בר"ה כתחלת טומאה ברה"י ולעולם דהכל הוא משום חומרא דטומאה דעשה הכתוב ספיקה כודאה ברה"י ולעולם דברייתא דחבית אתיא ככ"ע ומנא ליה לתלמודא דר"ש היא ונראה דהא ודאי לא קשיא כלל משום דסברא הוא דכל היכא דאיכא תרתי לריעותא חשיב כודאי בכל דינים דבעלמא ולאו משום חומרא דטומאה הוא דאיתמר אבל היכא דליכא תרתי לריעותא ע"כ מידי ספיקא לא נפקא ודוקא לגבי טומאה חשיב כודאי משום דמצינו דעשה הכתוב ספק טומאה כודאי בתחלת טומאה ברה"י. ודע שהמדקדק היטב בדברי רש"י ז"ל שכתב ואיבעית אימא אי מסוטה גמרי רבנן הול"ל בר"ה טהור אלא לאו מסוטה מצינן למיגמר דתחלת טומאה איתקש לסוטה סוף טומאה לא איתקש וא"כ מ"ט דר"ש דמטהר בר"ה גמר סוף טומאה ממגע טומאה ע"כ. ונראה שרש"י כיון במלות קצרות למ"ש הרשב"א דהאי ואבע"א לא אתא אלא לתת טעם אליבא דרבנן ומ"ש הרב המנהיר בפי' דברי רש"י אלו לא נהירא לי כלל והאמת יורה דרכו. ועתה נבא לבאר דברי התוס' שהקשו תימה דשפיר קאמרי רבנן דהתם איכא חזקת טהרה ויש לדקדק דלמה לא הקשו קושיא זו ללישנא קמא דקאמר ור"ש סבר כי סוטה מה סוטה בר"ה טהור ה"נ בר"ה טהור היה להם להקשות דשאני התם דאיכא חזקת טהרה ולרבנן נמי תיקשי דלמאי איצטריך לטעמא דתרתי לריעותא תיפוק ליה דשאני הכא דהוי סוף טומאה. עוד יש לדקדק במה שתירצו דגמר מתחלת טומאה היכא דליכא חזקת טהרה כגון ההיא דתינוק וכו' אטו כי ילפינן הלכתא דבר"ה טהור בפירוש אתמר כגון ההיא דתינוק ובהא דתינוק ג"כ יקשה דאמאי טהור כיון דליכא חזקה דטהרה. עוד יש לדקדק במה שהאריכו ליישב דחיית רבנן לר"ש שכפי הנראה היא דחייה פשוטה בעצמה עד שהוקשה לתוס' דמ"ט דר"ש ונראה דתוס' אזלי

לשיטתם שכתבו לעיל בד"ה והלל דע"כ כי איצטריך קרא לאשמועינן דספק טומאה בר"ה טהור הוא אפילו היכא דליכא חזקה דטהרה משום דסוטה נמי לית לה חזקה דטהרה שהרי קינא לה ונסתרה דאי להיכא דאיכא חזקה לא צריכא הלכתא דפשיטא דמוקמינן לה אחזקתה וכמ"ש התוס' בפ' כשם (דף כ"ח) וא"כ ללישנא קמא שפיר קאמר ר"ש דילפי מסוטה למקוה דודאי כי איצטריך הלכתא לטהר בר"ה הוי דומיא דמקוה ורבנן נמי מודו ליה דודאי כי איצטריך קרא הוא להיכא דליכא חזקה אבל להאי לישנא בתרא דקאמר דר"ש גמר סוף טומאה מתחלת טומאה אלמא דס"ל כי איצטריך קרא הוא לתחלת טומאה דאיכא חזקה ור"ש גמר סוף טומאה מתחלת טומאה ולפי הנחה זו קושיית רבנן לא היתה משום דגבי מקוה איכא תרתי לריעותא אלא דאף דנימא דלא חשיב ריעותא הא דהרי חסר לפנינו מ"מ לא דמי כלל דשאני מאי דטיהר הכתוב דאיכא חזקה דטהרה ולזה תמהו התוס' דשפיר קאמרי רבנן דהתם איכא חזקה דטהרות ותירצו דלעולם יתד היא שלא תמוט דכי אתיא הלכתא הוא להיכא דליכא חזקה וגמר מתחלת טומאה היכא דליכא חזקה כגון ההיא דתינוק וכו' והשתא גמר היטב ר"ש סוף טומאה דליכא חזקה מתחלת טומאה דליכא חזקה ולפי פירוש זה דחיית רבנן דקאמרי מי דמי לא תצדק כלל לזה האריכו התוספות וכתבו דטעמייהו דרבנן הוא משום דאיכא תרתי לריעותא והאריכו בזה דמפשטא דהלכתא משמע דהשתא לא אתו רבנן מטעמא דתרתי לריעותא וכמ"ש הרשב"א אלא דלתוס' לא משמע להו דיש לחלק היכא דליכא חזקה בין תחלת טומאה כגון ההיא דתינוק לסוף טומאה כגון האי דמקוה אם לא מטעם דגבי מקוה איכא תרתי לריעותא:

ודע שהתוס' בפ' כשם (דף פ"ח) ד"ה מכאן אמרו כתבו דמאי דאמרינן דספק טומאה בר"ה הלכתא גמירי מסוטה דטהור הוא דוקא בדאיכא חזקה ואיצטריך קרא דלא נימא גזירת מלך היא ככל ספק טומאה שיהיה טמא דמן הסברא אין לטהר ר"ה יותר מרה"י ונסתייעו לסברא זו מהא דריש נדה דר"ש גמר לה מסוטה טומאה בר"ה ואמור רבנן הכי השתא התם גברא בחזקת טהרה קאי כו' ויש לתמוה דאיך לא הוקשה להם התם מ"ט דר"ש דגמר מתחלת טומאה דשפיר קאמרי רבנן דלא דמו כלל ואולי דס"ל לתוס' דרבנן ור"ש בהכי פליגי ר"ש סבר ע"כ כי אתא הלכתא הוא לטהר אפילו היכא דליכא חזקה כגון ההיא דתינוק וגמרינן סוף טומאה מתחלת טומאה והא דאוקי לקרא בתחלת טומאה כגון ההיא דתינוק ולא אוקמיה בסוף טומאה כגון האי דמקוה הוא משום דקרא דונסתרה לא מיירי אלא בטומאה דלהבא דומיא דסוטה ולא בטומאה דלמפרע כמקוה וכמ"ש התוס' בדבור ראשון דנדה ומש"ה אוקמה להלכתא כגון ההיא דתינוק דהוי

טומאה דלהבא והדר יליף סוף טומאה דהיינו מקוה מתחלת טומאה ורבנן חולקין עליו בעיקר הדין וס"ל דהלכתא אתא להיכא דאיכא חזקה דטהרה וא"כ לא דמו כלל מאי דטהר הכתוב להאי דמקוה ולפ"ז פשיטא דלאוקימתא זו דס"ל לרבנן דלא אתיא הלכתא אלא לטהר בר"ה היכא דאיכא חזקה דטהרה ההיא דחבית כרבנן נמי אתיא דטעמייהו דרבנן הוא משום דליכא חזקה ועשו לר"ה היכא דליכא חזקה כרה"י היכא דאיכא חזקה מה התם עשה הכתוב ספיקו כודאי ה"נ אבל גבי חבית פשיטא דהוי ספק והוי תרומה ויחזור ויתרום ואפשר שזו היתה שיטת רבינו שפסק בה' תרומות גבי חבית דהוי ספק ובמקוה פסק כרבנן: